

Pedagogisch beleid
Buitenschoolse opvang
Smallsteps Jippo

Smallsteps
kinderopvang

pedagogisch **beleid bso**

Opgemaakt door
Kwaliteit

Doelgroep
Alle medewerkers van Smallsteps, ouders

Ingangsdatum
Januari 2018

Versie 3.0

colofon

pedagogisch beleid

In dit document staat een omschrijving van de voor Smallsteps kenmerkende visie op de omgang met kinderen.

Doelgroep:	Alle medewerkers van Smallsteps, ouders
Versie:	3.0
Ingangsdatum:	januari 2018
Opslagplek:	Map 1: Inspectie Wet Kinderopvang
Bijbehorende documenten:	Handleiding pedagogische beleid bso V3.0

Met vragen over dit document kun je terecht bij je kwaliteitsmanager.

Overzicht wijzigingen

01-01-2018 Wijzigingen m.b.t. basis pedagogisch beleidsplan:

Deel 1:

- In colofon ruimte voor wijzigingen in locatie specifieke inhoud
- Gewijzigde pedagogische uitgangspunten, toegevoegd 1.3 Ontwikkelingsgebieden

Deel 2:

- middelen en pedagogisch handelen ondergebracht in twee aparte onderdelen: 2.2 Middelen, 2.3 Pedagogisch handelen
- locatie-afspraken over achterwacht en transparantie staan nu in werkafspraken veiligheid.
- Toegevoegd bij Middelen : de mentor en het observeren van kinderen

01-01-2018 Wijzigingen m.b.t. locatie specifieke inhoud:

- Geen

10-06-2018 Wijzigingen m.b.t. basis pedagogisch beleidsplan

Deel 2:

- Toegevoegd bij mentorschap hoe nieuwe ouders geïnformeerd worden over de mentor
- Toegevoegd bij beroepskrachten in opleiding, stagiairs en vrijwilligers
  - de taken, inzet en begeleiding van beroepskrachten in opleiding en stagiairs
  - wij werken niet met vrijwilligers die formatief worden ingezet.

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Leeswijzer	6
Deel 1 Visie	7
Visie	7
Pedagogische basisdoelen	9
De ontwikkeling van het kind	11
Welbevinden en betrokkenheid	11
Ontwikkelgebieden	11
Deel 2 Randvoorwaarden en middelen	14
Randvoorwaarden om pedagogische doelen te bereiken	14
De locatie	14
Basisgroepen en pedagogisch medewerkers	14
Verlaten van de basisgroep	14
Beroepskracht-kind-ratio (BKR)	16
Voertaal	16
Incidenteel en structureel afnemen van extra dagdelen of ruilen van dagen ...	16
Achterwachtregeling	16
Half uurs-regeling	16
Transparantie	17
Grootte en inrichting van de binnen- en buitenruimtes	17
Wennen van kinderen	17
Middelen om pedagogische doelen te bereiken	17
Interactie tussen pedagogisch medewerker en kind	17
De groep	19
Inrichting en materialen	19
Activiteitsaanbod	20
De mentor en het observeren van kinderen	21
Oudercontacten	21
Pedagogisch handelen	22
Wennen	22
Binnenkomst	23
Tafelmomenten	24
Spelen en leren	25
Halen	29
Gebruik van media	30
Kinderparticipatie	31
Opvang tijdens vakantie	32
Deel 3 Kwaliteitsborging	33
Het borgen van kwaliteit	33
Inspectie Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen	33
Deskundigheidsbevordering	33
Aandacht voor pedagogische kwaliteit	33
Pedagogisch coaches	33
Protocollen	33
Samenwerking met ouders	35
Oudercommissie	35
Klachtenprocedure	35
Klanttevredenheidsonderzoek	35
Vertrouwenspersoon	35
Personeel	35

Vaste pedagogisch medewerkers.....	35
Opleidingseisen.....	36
Beroepskrachten in opleiding, stagiaires en vrijwilligers.....	36
Ondersteuning op de locatie	36
Leidinggevenden	36
Verhuur ruimte aan externe partijen.....	37
Nawoord	38
Literatuur	39

Inleiding

Voor je ligt het pedagogisch beleidsplan van Smallsteps voor de opvang van kinderen van 4 tot 13 jaar. Hierin omschrijven we alle zaken die vanuit wet- en regelgeving vastgelegd behoren te worden én de praktische uitvoering daarvan op onze locatie.

Dit pedagogisch beleid is voor onze pedagogisch medewerkers een belangrijke toetssteen. Het biedt houvast bij het dagelijkse werk met kinderen, geeft richting aan het pedagogisch handelen en zorgt voor een gelijkgestemde aanpak. Tevens biedt het ouders en andere belangstellenden inzicht hoe wij in grote lijnen de bso in onze locaties vormgeven.

Leeswijzer

Het pedagogisch beleidsplan dat nu voor je ligt, bestaat voor een groot deel uit richtlijnen en uitgangspunten die gelden voor alle locaties van Smallsteps kinderopvang. De praktische uitwerking hiervan kan op details verschillen. De wijze waarop met kinderopvang wordt gewerkt is bijvoorbeeld niet overal dezelfde en ook de tijden waarop kinderen aan tafel gaan, kunnen variëren. Daarom heeft elke locatiemanager aan het pedagogisch beleidsplan informatie toegevoegd die geldt voor deze specifieke locatie. De locatie specifieke informatie kan alleen een nadere uitwerking of een concrete invulling bevatten van het centrale beleid.

Het pedagogisch beleidsplan bestaat uit 3 delen.

Deel 1 begint met onze visie, bestaande uit een mens- en kindbeeld. Ons kindbeeld is door ons vertaald naar een aantal pedagogische uitgangspunten. Vanuit onze visie werken wij aan de 4 pedagogische basisdoelen, zoals die vanuit wet- en regelgeving aan de kinderopvang worden opgelegd. De ontwikkelingsgebieden die gestimuleerd worden door te werken aan de pedagogische basisdoelen, worden ook in dit deel benoemd.

Deel 2 is het hart van dit beleid. Hier worden de randvoorwaarden en middelen beschreven die tot onze beschikking staan om de 4 pedagogische basisdoelen vorm te geven. Het pedagogisch handelen van onze medewerkers is hierbij het belangrijkste middel en wordt dan ook uitgebreid beschreven aan de hand van het dagritme op de groep. Elk dagritmemoment begint steeds met een stukje theorie, gevolgd door een aantal randvoorwaarden, waarna het pedagogisch handelen rond dit dagritmemoment beschreven wordt, ingedeeld naar leeftijd. Binnen het pedagogisch handelen zetten onze medewerkers pedagogische vaardigheden in die toegelicht worden onder het kopje 'interactievaardigheden'.

In deel 3 tenslotte, wordt de borging van kwaliteit, de samenwerking met ouders en de eisen m.b.t. personeel nader beschreven.

Ten behoeve van de leesbaarheid zal in dit beleidsplan worden gesproken van 'pedagogisch medewerker' voor zowel de mannelijke als de vrouwelijke vorm en van 'wij', als zijnde Smallsteps. Daar waar 'zij' staat dient 'hij/zij' gelezen te worden en daar waar gesproken wordt van 'ouders', dient 'ouders/verzorgers' gelezen te worden. Het kind spreken we aan als 'hij', hier dient 'hij/zij' gelezen worden. Met de term 'bso' bedoelen we de buitenschoolse opvang.

Deel 1 Visie

Visie

Ieder kind is nieuwsgierig en onderzoekend. Direct na de geboorte al maakt het contact en probeert het reacties uit te lokken. Kinderen verwonderen zich: ze zien, leren en ontdekken door ervaringen op te doen. En ontwikkelen zich in hun eigen tempo. In ons handelen en in de keuzes die we maken, laten wij ons hierdoor leiden.

Wij geloven in de kracht van ieder kind!

Ieder kind is uniek. Kinderen vinden verschillende dingen leuk, hebben uiteenlopende talenten en allemaal een andere inbreng in de groep. Het herkennen en erkennen van deze diversiteit maakt dat mensen zich thuis voelen, betrokken zijn en zich ontwikkelen. Dat geldt voor kleine, maar ook voor grote mensen.

Van baby tot bijna-puber

We zien die kracht al bij baby's. Grote ogen volgen je overal. Met zijn voetjes maakt hij contact met de grond. En ontdekt hij hoe hij op eigen kracht zijn gewicht kan verplaatsen. Na een paar maanden draait hij zich om en verwondert zich over de wereld, die er vanaf de buik plotseling heel anders uitziet. Zelf eten met een lepeltje? Je optrekken aan de spijlen van de box? Probeer het maar! Dat bedoelen we met geloven in de kracht van ieder kind.

De eerste paar dagen zijn peuters misschien nog wat schuchter. En verstoppen ze zich achter de benen van pappa of mamma. Maar al gauw vinden ze vriendjes, zingen ze hun favoriete liedjes mee en bouwen ze een heuse dierentuin. Zelf naar de wc? Iets nieuws proeven? Probeer het maar!

Ook bij de kleuters, die voor het eerst mee gaan na schooltijd zien we die kracht. Vermoeid door een inspannende schooldag, kruipen ze tegen een kussen in een hoekje van de bank. Maar net als je denkt dat een dekentje van pas zou komen, vinden ze de energie om met hun nieuwe vrienden te gaan voetballen en roepen ze teleurgesteld "Ben je er nu al?" als pappa binnenstapt.

En wat te denken van de bijna-pubers, die zich eigenlijk te groot voelen voor de bso, maar graag laten zien wat ze allemaal al kunnen. Enthousiast maken ze een speurtocht voor de jongere kinderen en praten ze mee in de kinderraad. Zelf een modeshow organiseren? Of in een boom klimmen? Probeer het maar! Ook dat bedoelen we met geloven in de kracht van ieder kind.

Een tweede thuis

Kinderopvang moet gastvrij, veilig, flexibel en betrouwbaar zijn. En dat is het natuurlijk. We werken volgens heldere afspraken en streven naar kinderopvang van de hoogste kwaliteit. Maar het is ook een plek waar kinderen zich vrij kunnen voelen en groeien. Waar ze kunnen ontspannen, samen eten, nieuwe vrienden maken en hun talenten ontdekken. Een tweede thuis waar ze echt gezien worden en aandacht krijgen.

Natuurlijk zien wij ook de kracht van onze medewerkers, die elke dag met enthousiasme klaar staan voor de kinderen én voor hun ouders. Met liefdevolle zorg en vol inspiratie om samen op avontuur te gaan. Op weg naar zelfstandigheid. Onze medewerkers bieden kinderen dagelijks een veilige én uitdagende plek, waar ze – net als thuis – zichzelf kunnen zijn en waar – anders dan thuis – altijd andere kinderen zijn om mee te spelen.

Ontdekkend buiten spelen

Buiten spelen is fantastisch. Dus dat doen we iedere dag. Weer of geen weer. Kinderen kunnen er volop bewegen en lawaai maken. Buiten gebruik je je lichaam anders dan binnen. En dat is heel goed voor de motorische ontwikkeling. Er is ook altijd wat te doen; in de zon of

de regen, op gras, tegels of in een wilgenhut. Die variatie daagt de kinderen uit tot nieuw spel.

Daarom kinderopvang!

Bij de kinderopvang kunnen kinderen kennis maken met anderen: kinderen en volwassenen met diverse achtergronden, talenten, temperamenten, behoeften en interesses. In de beslotenheid van een veilige groep bieden we een scala aan leersituaties. Het kinderdagverblijf is eigenlijk een soort mini-samenleving, waarin waarden en belangen worden gedeeld en uitgewisseld. Wij zijn ons sterk bewust van deze meerwaarde en geven die dagelijks vorm door te werken vanuit ons geloof in de kracht van ieder kind, van elke ouder en iedere medewerker.

Op basis van deze visie en ons pedagogisch beleid bouwen we elke dag aan kwalitatief hoogstaande kinderopvang.

Voel je welkom, je kunt hier groeien en ontdekken in een veilige en uitdagende omgeving. Want wij geloven in de kracht van ieder kind!

Pedagogische basisdoelen

In artikel 2 van de beleidsregels kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen¹ is vastgelegd dat een pedagogisch beleidsplan ten minste een beschrijving moet bevatten van de wijze waarop de emotionele veiligheid van kinderen wordt gewaarborgd, mogelijkheden voor kinderen tot de ontwikkeling van hun persoonlijke- en sociale competentie worden geboden, en de wijze waarop de overdracht van normen en waarden aan kinderen plaatsvindt. Deze 4 basisdoelen zijn ontleend aan het model van professor J.M.A. Rixen-Walraven. Zij omschrijft in "De Kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang" (2004/ pp 100-124) 4 basisdoelen voor opvoedingssituaties:

1. het bieden van emotionele veiligheid voor het kind;
2. het bieden van mogelijkheden voor de kinderen om persoonlijke competenties te ontwikkelen;
3. het bieden van mogelijkheden voor de kinderen om sociale competenties te ontwikkelen;
4. overdracht van waarden en normen.

Het bieden van emotionele veiligheid voor het kind

Dit is de basis van elk handelen in onze kinderopvang. Kinderen moeten zich "thuis" voelen, moeten zich kunnen ontspannen en zichzelf kunnen zijn. Pas dan kunnen ze zich verder ontwikkelen. Kinderen halen hun gevoel van veiligheid uit drie bronnen:

1. Vaste² en sensitieve pedagogisch medewerkers. De beschikbaarheid van sensitief reagerende medewerkers is bevorderlijk voor de veerkracht van kinderen, ook op de langere termijn.
2. De aanwezigheid van bekende leeftijdsgenoten. In een vertrouwde groep kunnen kinderen gevoelens van verbondenheid en sociale verantwoordelijkheid ontwikkelen.
3. De inrichting van de omgeving. De inrichting van de bso kan een bijdrage leveren aan een gevoel van geborgenheid. Denk daarbij aan akoestiek, licht, kleur en indeling van de ruimte.

Het bieden van mogelijkheden voor de kinderen om persoonlijke competenties te ontwikkelen

Met het begrip "persoonlijke competentie" worden persoonskenmerken bedoeld als weerbaarheid, zelfvertrouwen, eigenwaarde, flexibiliteit en creativiteit in het omgaan met verschillende situaties. Het kind kan hierdoor leren problemen adequaat aan te pakken en zich goed aan te passen aan veranderende omstandigheden. Het kind leert en ontdekt wie het is, wat het kan, welke interesses het heeft, welke vaardigheden er nodig zijn in welke situaties.

Het bieden van mogelijkheden voor de kinderen om sociale competenties te ontwikkelen

Sociale competenties omvatten vaardigheden en kennis over hoe je met anderen omgaat. Hierbij leren kinderen wat gevoelens zijn en hoe ze ermee om kunnen gaan. Wat je kunt benoemen, kun je ook beter hanteren. Emotionele ontwikkeling is een geleidelijk proces van je leren uiten en die uitingen leren benoemen. Tijdens hun ontwikkeling worden kinderen geconfronteerd met problemen of combinaties van problemen waarmee zij tevoren nog niet te maken hebben gehad en waarvoor zij nog geen oplossing hebben. Voor het goed kunnen oplossen van deze problemen moet een kind kunnen rekenen op sociale ondersteuning, dat wil zeggen begeleiders die zien waar het kind behoefte aan heeft. Dit kan zijn: emotionele steun, gestimuleerd worden of afgeremd worden of informatie en uitleg geven die past bij het ontwikkelingsniveau van het kind. Zo kan het kind positieve ervaringen opdoen waardoor het een goed gevoel over zichzelf kan ontwikkelen (positief zelfbeeld). In dit ontwikkelingsproces nemen in een rap tempo een toenemend aantal personen, volwassenen, broertjes en zusjes en groepsgenoten een plek in. Het kind gaat ervaringen

¹ Regeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 29 mei 2012, nr. KO/2012/7794, tot uitvoering van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (Regeling kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen) artikel 7, lid 1a.

² Zie randvoorwaarden

opdoen met anderen, waarbij de begeleiding van pedagogisch medewerkers onontbeerlijk is.

De overdracht van waarden en normen

Om in de samenleving te kunnen functioneren, is het nodig dat kinderen de waarden, normen en regels van de maatschappij waarin zij leven, leren kennen en zich eigen maken. Het overbrengen van waarden en normen speelt in de opvoeding van kinderen voortdurend een rol. Waarden geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten aan bepaalde gedragingen of gebeurtenissen. Het zijn ideeën of opvattingen die aangeven hoe belangrijk mensen iets vinden. Waarden zijn onmiskenbaar cultuur gebonden. Ze veranderen in de loop van de tijd en variëren van samenleving tot samenleving. Normen vertalen in regels en voorschriften hoe volwassenen en kinderen zich behoren te gedragen. In de kinderopvang hanteren wij regels omtrent de veiligheid en het omgaan met elkaar, met de materialen en de omgeving. De pedagogisch medewerkers heeft hierin een voorbeeldrol. Kinderen leren veel meer van wat zij ons zien doen dan van wat wij hen vertellen te doen.

In deel 2 van dit pedagogisch beleid kun je lezen hoe we deze doelen in de praktijk brengen.

De ontwikkeling van het kind

Welbevinden en betrokkenheid

Welbevinden geeft weer hoe een kind zich voelt. Kinderen die lekker in hun vel zitten, hebben plezier in de dingen die ze ondernemen en in elkaar. Ze genieten. Ze stralen vitaliteit, ontspanning en innerlijke rust uit. Ze stellen zich open en ontvankelijk op, zijn spontaan en durven zichzelf te zijn. Als we deze dingen zien bij een kind, weten we dat het kind lekker in zijn vel zit, dat zijn welbevinden goed is.

Betrokkenheid geeft aan hoe intens een kind bezig is. Kinderen met een hoge mate van betrokkenheid zijn geconcentreerd, van binnenuit gemotiveerd en gedreven bezig met dingen. Ze willen liever niet stoppen met een activiteit.

Welbevinden en betrokkenheid zijn eigenlijk de basisvoorwaarden om te kunnen ontwikkelen. Zit een kind lekker in zijn vel en is het betrokken bij de dingen die het doet, dan wil een kind ontdekken en ontwikkelt het zich. Dit ontwikkelen rangschikken we in verschillende gebieden (ontwikkelgebieden) waarover hieronder meer.

Ontwikkelgebieden³

De ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 4 tot 13 verloopt snel, er zijn grote verschillen tussen de jongste en oudste kinderen op de bso. De 4-jarige gaat nog maar net naar de basisschool en de buitenschoolse opvang, de 11-jarige maakt al bijna de overstap naar het voortgezet onderwijs en begint soms al te puberen.

De kern van de ontwikkeling van kinderen tussen 4 en 13 jaar is dat zij steeds zelfstandiger (autonomer) worden.

De verschillende ontwikkelgebieden die hieronder genoemd worden, zijn niet los van elkaar te zien.

Motorische ontwikkeling

Kinderen worden groter, sterker en behendiger naarmate ze ouder worden. Ook hun evenwichtsgevoel ontwikkelt zich steeds verder. Fysiek kunnen ze daardoor meer, ze hebben volwassenen steeds minder nodig om in hun behoeften te voorzien. Een goede motorische ontwikkeling is een belangrijke voorwaarde voor de sociaal-emotionele ontwikkelen, het samen spelen. Kunnen meedoen met motorische spelletjes zoals klimmen, rennen en balspelen zijn belangrijk in het sociale contact.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

In deze periode krijgen kinderen steeds meer inzicht in zichzelf en in hun relaties met anderen. Als ze ouder worden, brengen ze minder tijd door met hun ouders en meer met andere volwassenen en leeftijdgenoten. Doordat hun wereld groter wordt, ontwikkelen ze zich ook sociaal verder. Ze leren zichzelf steeds beter kennen, ook buiten het eigen gezin. Ze ervaren hoe het er bij anderen thuis toegaat, ze vergelijken zichzelf met anderen, ze leren zich te verplaatsen in gevoelens van anderen, ruzies op te lossen en verschillen te overbruggen. Ze ontwikkelen hun geweten en krijgen inzicht in de waarden en normen van de samenleving waarin ze opgroeien.

Morele ontwikkeling

Dit gaat kort gezegd over het besef van goed en fout, de vorming van het geweten en de zelfregulatie van emoties. In deze leeftijdsperiode maken kinderen een sterke ontwikkeling door in het leren kennen en beoordelen van 'goed' en 'fout', kunnen hun emoties steeds beter zelf reguleren en hun eigen belangen een beetje opzij zetten om een conflict op een vriendschappelijke manier op te lossen.

Taal- en communicatieve ontwikkeling

De mens is een sociaal wezen. Communicatie en interactie zijn hierin cruciaal. Taal aanbieden en feedback geven op wat het kind zegt, blijven heel belangrijk. Het samenspel van een goed taalaanbod, het eigen taalvermogen van het kind en feedback van de omgeving zorgt ervoor dat een kind zijn taal steeds verder ontwikkelt. Uiteindelijk gaan

³ Bron pedagogisch kader 4-13 jaar

kinderen taal niet meer alleen gebruiken voor het alledaagse leven, maar om de wereld verder te ontdekken en na te denken over allerlei morele kwesties.

Cognitieve ontwikkeling

Cognitie is het begrijpen, weten en denken. Cognitieve ontwikkeling is dus het proces van leren en bestaat uit waarnemen en verwerken, denken, bewustzijn, aandacht en concentratie, taalbeheersing, verwerken van kennis en het algemene geheugen. De cognitieve ontwikkeling gaat hand in hand met de ontwikkeling van het brein. Kinderen krijgen meer kennis en steeds betere controle over hun aandacht en gedrag. Ze zijn niet meer zo gemakkelijk af te leiden. Ze kunnen beter focussen op de dingen waarmee zij bezig zijn en hun geheugencapaciteit groeit enorm. Hun hersenen worden geschikt om plannen te maken en om na te denken over hun eigen handelingen en de consequenties daarvan. Ook dat betekent dat kinderen naarmate zij opgroeien volwassenen steeds minder nodig hebben om hen te beschermen tegen gevaar of om hun leven te regelen. Kinderen gaan meer openstaan voor anderen, de invloed van andere leeftijdsgenoten wordt groter.

Expressieve en beeldende ontwikkeling

Kunst is altijd en overal, het maakt deel uit van onze wereld: muziek, dans, drama en beeldende kunsten. Het ontwikkelen van creativiteit draagt bij aan de zelfstandigheid en eigenheid van kinderen: ze leren op een andere wijze problemen op te lossen, 'out of the box' te denken.

Virtuele ontwikkeling

Kinderen groeien op in een nieuwe, fascinerende wereld. Het virtuele milieu bestaat uit tv, mobieltjes, computer, tablet, internet, gaming, etc. Dit 'virtuele milieu' is voor kinderen niet een instrument maar een leefwereld, waar ze recht hebben om zich vrijuit te ontplooien. Het gaat dan niet alleen om bescherming, maar ook om genieten en ontdekken. Vrij kun je alleen zijn als je begrensd en beschermd bent, als je begeleid wordt in de stappen die je neemt, als je voorgeschoteld krijgt wat je aankunt.

Kinderen tussen de 4 en de 8 jaar ontwikkelen zich door kennis te vergaren over de wereld. Zij doen dit door te ontdekken, vragen te stellen en eindeloos te observeren. Op basis van deze kennis worden verbanden gelegd. Het internet biedt in deze leeftijdsfase een kans om te zoeken en antwoorden te vinden. Daarmee neemt ook de noodzaak tot media-educatie toe: kennis is overal, maar niet altijd betrouwbaar. Het doen van spelletjes op de computer wordt als activiteit beperkt aangeboden, waarbij kinderen de tijd krijgen om de opgedane indrukken te verwerken.

Kinderen tussen de 8 en de 10 jaar ontwikkelen met name hun cognitieve vaardigheden, maar ook op creatief en motorisch gebied nemen de vaardigheden toe. Spelend leren op de computer is voor kinderen vanzelfsprekend en kan een zinvolle aanvulling zijn op het schoolse leren.

Kinderen tussen de 10 en de 12/13 jaar zijn bezig met de ontwikkeling van hun sociale identiteit: wie ben ik en wie zijn mijn vrienden, waar hoor ik bij? Lichaamelijk bevinden ze zich in een groeispurt en hormonen maken zich klaar voor de pubertijd. De mogelijkheden die sociale media bieden sluiten aan bij deze ontwikkelingstaken. Ook in deze periode is begeleiding belangrijk om te zorgen dat de morele ontwikkeling van kinderen niet overmatig bepaald wordt door het gebrek aan normen en waarden in het virtuele milieu. Daarnaast is het belangrijk om kinderen te leren over privacy en het gevaar van misbruik van gegevens.

Seksuele ontwikkeling

Vanaf 3 jaar weten kinderen of zij een jongen of een meisje zijn, vanaf ongeveer 6 à 7 jaar komt het besef dat meisjes later vrouwen worden en jongens later mannen. Kleuters gaan heel vanzelfsprekend om met hun eigen lijf en dat van anderen. Ze zijn nieuwsgierig en onderzoekend: nieuwsgierig naar hoe alles in elkaar zit, onderzoekend naar eigen en andermans lichaam. Bij het doktertje spelen bekijken ze elkaars lijf en voelen ze. Ze zijn zich daarbij nog niet bewust van wat volgens de volwassenen wel of niet hoort.

Kinderen tussen 6 en 10 jaar lijken niet zo heel geïnteresseerd in seksualiteit. Dat is echter schijn. Kinderen van deze leeftijd begrijpen al dat volwassenen er iets van vinden en zullen dingen uitproberen buiten het zicht van volwassenen. Anderzijds kunnen ze opmerkingen maken of moppen vertellen om volwassenen uit te dagen tot een reactie. Ze verkennen de grenzen: hoe ver kun je gaan met praten over seksualiteit? Ze trekken vooral op met kinderen van hun eigen sekse, maar verliefdheid vinden ze interessant. Ook zijn kinderen van deze leeftijd zich sterk bewust van het verschil tussen jongens en meisjes.

Kinderen tussen 10 en 13 jaar krijgen steeds meer belangstelling voor volwassen vormen van seksualiteit, al zijn er enorme individuele verschillen. Meisjes en jongens trekken nog steeds vooral op met kinderen van hun eigen sekse, Vooral de 11- en 12-jarigen zoeken elkaar lichamelijk wel via spel, met duwen, trekken en aan elkaar hangen.

In deel 2 van dit pedagogisch beleid zijn de ontwikkelgebieden verwerkt in randvoorwaarden, middelen en pedagogisch handelen tijdens de dagritmemomenten.

Deel 2 Randvoorwaarden en middelen

Randvoorwaarden om pedagogische doelen te bereiken

De locatie

Voor het bereiken van de 4 pedagogische basisdoelen hebben we een aantal randvoorwaarden en gebruiken we pedagogische middelen die voorzien in de basisbehoefte van kinderen. De randvoorwaarden worden hieronder nader uitgewerkt.

Smallsteps Jippo ligt aan de rand van de Flevowijk in een groene rustige omgeving met een grote tuin waar kinderen zich veilig voelen en heerlijk kunnen spelen in de ontdektuin met voldoende uitdaging tot spel.

Smallsteps Jippo is makkelijk te bereiken met auto en fiets, station Zuid is nabij gelegen. Er is voldoende parkeergelegenheid bij de bso en het kinderdagverblijf.

Smallsteps Jippo is in het zelfde pand gevestigd als Smallsteps Dikkertje Dap, en logopedie De Praatmaat Groep.

Basisgroepen en pedagogisch medewerkers

Op de bso worden de kinderen opgevangen in een basisgroep. Een basisgroep is een vaste groep waarin de kinderen van de buitenschoolse opvang zijn ingedeeld, maar is niet gekoppeld aan een fysieke ruimte. Meerdere basisgroepen kunnen zodoende samen in een grote ruimte vertoeven. Voor kinderen en ouders is inzichtelijk van welke ruimte(s) de basisgroep gebruik maakt.

Elke basisgroep kent een team van vaste pedagogisch medewerkers, het streven is een vast team van maximaal vier medewerkers. Deze vaste medewerkers zijn het aanspreekpunt voor ouders. Er wordt gestreefd naar goed personeelsbeleid zodat een vaste pedagogisch medewerker bij o.a. langdurige ziekte of verlof structureel vervangen wordt.

De leeftijdsopbouw van de basisgroepen kan verschillen. In onderstaande tabel is te zien welke groepsindeling er op de locatie is.

Bij Smallsteps Jippo hebben een verticale groep waar maximaal 40 kinderen van 4-12 jaar worden opgevangen. Bij een groep van meer dan 20 kinderen worden tijdens de eetmomenten de groep gesplitst in leeftijden, 4 tot 7 jaar. En van 8 tot 12 jaar. Dit is duidelijk en helder voor alle kinderen. Bij maximaal 40 kinderen zijn er vier vaste pedagogisch medewerkers op de groep werkzaam.

Wij werken met een team van vier vaste pedagogisch medewerkers en een vaste invalpool. De indeling van de groepen is als volgt;

groepen	leeftijd	Max. aantal kinderen	Aantal pedagogisch medewerkers	Aantal stagiairs
Jippo groep A	4-12	15	2	1
Jippo groep B	4-12	15	1	0
Jippo groep C	4-12	10	1	0

Verlaten van de basisgroep

In de volgende situaties kunnen kinderen de basisgroep verlaten:

Opendeurenactiviteiten

Als de bso meerdere ruimtes heeft, kan er gebruik gemaakt worden van het opendeurenbeleid. De kinderen maken dan gebruik van de verschillende ruimtes, verlaten hun basisgroep en gaan soms meteen uit school naar een activiteit buiten de eigen basisgroep.

Tijdens opendeuren-activiteiten kan de beroepskracht-kind-ratio (BKR) tijdelijk worden losgelaten, echter de BKR is op basisgroepe niveau bepaald.

Samenvoegen van groepen

Tijdens vakanties of op dagen dat er structureel minder kinderen zijn, kunnen groepen worden samengevoegd. Indien de maximale groeps grootte het toelaat, kunnen volledig aanwezige basisgroepen structureel worden samengevoegd tot één groep waarbij in principe één vaste pedagogisch medewerker aanwezig is. In de tabel van de leeftijdsopbouw van de groepen (zie hiervoor) is te zien welke groepen op welke dag structureel samengevoegd worden.

Voor zowel kinderen als ouders wordt inzichtelijk gemaakt voor welke groepen dit geldt en van welke ruimte er gebruik wordt gemaakt dit staat op het informatiebord bij de deur van de groep.

Het samenvoegen van groepen biedt voordelen t.o.v. het werken met groepen met minder kinderen. Er zijn meer speelmogelijkheden voor kinderen en als door het samenvoegen twee pedagogisch medewerkers op de groep werken draagt het bij aan transparantie en veiligheid.

Bij Smallsteps Jippo spelen alle leeftijden door elkaar, wanneer de groep groter is dan 20 kinderen wordt deze gesplitst tijdens breng en eetmomenten. Een leeftijdsgroep van 4 tot 7 jaar en van 8 tot 13 jaar. Bij meer dan 30 kinderen zal er tijdens breng en eetmomenten een van de extra ruimtes gebruikt worden om rust en veiligheid in acht te houden.

Wanneer kinderen een studiedag hebben tijdens de schoolweken worden de kinderen zoveel mogelijk op de bso opgevangen. Het kan voorkomen dat er samengewerkt wordt met Smallsteps Dikkertje Dap. Kinderen worden alleen na overleg en schriftelijke toestemming van de ouders opgevangen op het kinderdagverblijf.

Tevens wordt er vooraf gekeken op welke groep dit mogelijk is en wordt de BKR gehanteerd. Dit geldt ook voor kinderen die 4 jaar zijn en op bepaalde dagdelen nog niet naar school mogen vanuit het schoolbeleid. Dit gaat om tijdelijke situaties. Hierover worden afspraken gemaakt met Smallsteps Dikkertje Dap, Smallsteps Jippo, locatiemanager en ouders van het kind. Op momenten wanneer de bso open is tijdens vakanties en/of studiedagen wordt de 4 jarige gewoon opgevangen op de bso.

Ten alle tijden wordt er rekening gehouden met de emotionele veiligheid en is deze gewaarborgd. Voor de kinderen is er voldoende spel materiaal aanwezig.

Wanneer de kinderen komen is er aandacht voor hun op de groep, hoe de dag is geweest op school. Er wordt samen overlegd waar de kinderen mee willen spelen en/of willen gaan doen. Samen halen we materialen op uit de bso ruimte zodra nodig. Spelen we met elkaar op de gang.

Op de dinsdag en donderdagmiddag tussen 12 en 15 uur wordt er soms ook samengewerkt met het kinderdagverblijf wanneer een enkele school een continu rooster heeft. Hierbij handelen we zoals hierboven beschreven is bij een studiedag.

Zodra de andere BSO kinderen aanwezig zijn worden deze kinderen weer opgevangen in hun eigen stamgroep

Wanneer er op dagen meer dan 30 kinderen aanwezig zijn wordt de derde groepsruimte geopend, dit is de ruimte bso Jippo en Logopedie de Praatmaatgroep. Het gaat hier voor nu

om de dinsdag en donderdagmiddag. In overleg met de samenwerkende partijen delen wij op deze dagen de ruimte. Logopedie is dan niet aanwezig.

In deze groepsruimte worden creatieve- of spelactiviteiten aangeboden waar de kinderen aan kunnen deelnemen. Ten alle tijden is hier een van de pedagogisch medewerkers aanwezig om de kinderen hierin te begeleiden en overzicht te houden. Smallsteps Jippo maakt gebruik van eigen materialen, deze worden van te voren klaargezet door de pedagogisch medewerkers. De materialen van de samenwerkende partijen staan opgeslagen in de bergruimtes die voor hun beschikbaar zijn, grenzend aan de groepsruimte. Kinderen en pedagogisch medewerkers maken hier geen gebruik van. Aan het einde van de dag is de groepsruimte weer opgeruimd volgens de afspraken.

Aan het begin en het einde van de dag

Ook aan einde van de dag kunnen groepen samengevoegd worden. Tijdens vakantieopvang kunnen groepen aan het begin en het einde van de dag worden samengevoegd.

Smallsteps Jippo werkt samen op de woensdag middag aan het einde van de dag en tijdens vakanties samen Smallsteps Dikkertje Dap bij het openen en sluiten. Ten alle tijden wordt veiligheid in acht genomen en wordt er gewerkt volgens de BKR norm. Vooraf zijn ouders hiervan op de hoogte gebracht tijdens het intake gesprek.

Beroepskracht-kind-ratio (BKR)

Om te bepalen of er voldoende beroepskrachten worden ingezet op het feitelijk aantal aanwezige kinderen, wordt gebruik gemaakt van 1ratio.nl. Dit rekenmiddel is ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van SZW in samenwerking met de convenantpartijen Brancheorganisatie Kinderopvang, BOinK, GGD Nederland en VNG.

Voertaal

Op de bso is de voertaal Nederlands.

Incidenteel en structureel afnemen van extra dagdelen of ruilen van dagen

Het is mogelijk om structureel en incidenteel een extra dag(deel) af te nemen. De voorkeur gaat uit naar extra opvang binnen de eigen groep omdat het gevoel van veiligheid en geborgenheid voor het kind voor ons voorop staat. Indien er geen plaats is op de eigen groep, is opvang op een andere groep mogelijk. Ouders dienen hiervoor wel vooraf schriftelijke toestemming te verlenen.

Ook is het mogelijk om een dag te ruilen. Voor het ruilen van dagen hanteren wij de richtlijnen zoals die zijn vastgelegd in het ruilbeleid. Dit kan binnen de eigen groep van het kind mits de betreffende maximale groeps grootte en de personele bezetting dit toelaat.

Flexibele opvang kan met uitzondering aangeboden worden bij Smallsteps Jippo, dit gebeurt samen met de ouder in overleg met de locatiemanager. Met de ouder worden er maandelijks afspraken gemaakt over de dagen die worden afgenomen (naast ook de eventuele structurele dagen). Het pedagogisch klimaat kan worden gewaarborgd doordat op de bso een vast team van pedagogische medewerkers werkt volgens een zelfde visie en werkwijze.

Achterwachting

Volgens de wet- en regelgeving mag er gewerkt worden met een achterwacht in de situatie dat er slechts één pedagogisch medewerker aanwezig is op de locatie en de beroepskracht-kindratio niet wordt overschreden. Op welke manier de achterwacht geregeld is op de locatie, is opgenomen in de werkafspraken veiligheid van de locatie.

Half uurs-regeling

(3-uursregeling tijdens schoolvakanties en andere vrije dagen)

Tijdens schoolweken kunnen er ten hoogste een half uur per dag minder beroepskrachten ingezet worden dan volgens de beroepskracht-kindratio vereist is. Minstens de helft van het aantal vereiste beroepskrachten wordt ingezet wanneer er tijdelijk wordt afgeweken van de

beroepskracht-kindratio. In het rooster registreren we de werktijden van de pedagogisch medewerkers, dit rooster is inzichtelijk op de locatie.

Als de opvang de hele dag beslaat (bijvoorbeeld tijdens vakantieopvang), dan geldt de 3-uursregeling. Er kunnen dan ten hoogste drie uur per dag minder beroepskrachten ingezet worden dan volgens de beroepskracht-kindratio vereist is. Minstens de helft van het aantal vereiste beroepskrachten wordt ingezet wanneer er tijdelijk wordt afgeweken van de beroepskracht-kindratio. In het rooster registreren we de werk- en pauzetijden, dit rooster is inzichtelijk op de locatie.

Transparantie

In de kinderopvang is het vier-ogenprincipe verplicht, in de bso niet. Wij hechten echter ook op de bso veel waarde aan transparantie en (emotionele) veiligheid. In onze werkafspraken veiligheid van de locatie hebben we afspraken hierover vastgelegd.

Grootte en inrichting van de binnen- en buitenruimtes

Voor de buitenschoolse opvang is tenminste 3,5 vierkante meter bruto oppervlakte per kind voor spelactiviteiten ingericht. Er is tenminste 3 vierkante meter bruto buitenspeelruimte beschikbaar per kind, deze ruimte is toegankelijk voor de kinderen en vast beschikbaar. Als de buitenruimte niet direct aan de buitenschoolse opvang grenst, ligt deze wel in de nabijheid en is veilig te bereiken.

Wennen van kinderen

In onderdeel 2.3 van het pedagogisch beleid beschrijven we hoe we pedagogisch handelen als kinderen komen wennen op de bso. Hier gaat het om de wettelijke bepalingen rondom wennen.

Een kind dat nieuw komt op de bso mag altijd eerst wennen. Dit mag voorafgaand aan de officiële plaatsingsdatum twee keer een dagdeel. Hiervoor dient te allen tijde de door de ouders ondertekende plaatsingsovereenkomst door de organisatie te zijn ontvangen. Na de plaatsingsdatum kan het nog één of twee keer. De beroepskracht-kindratio en de maximale groepsgrootte wordt bij het wennen gehanteerd. In overleg tussen ouders en de pedagogisch medewerker worden de wendata afgesproken en schriftelijk vastgelegd en ondertekend. Er kunnen maximaal twee kinderen tegelijk op een groep wennen.

Middelen om pedagogische doelen te bereiken

Dagelijks wordt op alle momenten van de dag en tijdens alle activiteiten gewerkt aan de 4 basisdoelen uit de wet. Binnen de bso beschikken wij over een aantal middelen die ingezet kunnen worden om deze doelen te bereiken. Het NJI⁴ beschrijft in het boekje 'pedagogische kwaliteit op orde' een aantal middelen die wij hieronder zullen beschrijven. Omdat wij het observeren van kinderen en het contact met ouders zien als belangrijke middelen bij het werken aan de doelen, hebben wij deze aan de door het NJI genoemde middelen toegevoegd.

Interactie tussen pedagogisch medewerker en kind

De pedagogisch medewerker vormt in onze ogen de basis voor de pedagogische kwaliteit. Een goede interactie met kinderen en met collega's is van essentieel belang voor het welbevinden van kinderen, de belangrijkste voorwaarde voor ontwikkeling op alle gebieden. Een pedagogisch medewerker communiceert de hele dag en zal zich dus bewust moeten zijn van de invloed van haar manier van communiceren op de kinderen en op haar collega's. Wij zien het werk van de pedagogisch medewerker als dat van een concertviolinist. Hoewel hij is opgeleid en kan spelen zal hij dagelijks zijn viool moeten stemmen, zijn toonladders moeten oefenen en met collega-musici moeten afstemmen. Ook onze pedagogisch medewerkers zijn opgeleid en kunnen kinderen begeleiden, maar ook zij moeten dagelijks reflecteren op hun handelen en afstemmen met collega's. De

---

⁴ Nederlands Jeugd Instituut

vaardigheden waarover onze pedagogisch medewerkers beschikken om dit werk te volbrengen, staan hieronder uitgewerkt.

Emotionele ondersteuning bieden

De pedagogisch medewerker toont een warme belangstelling voor de kinderen en geeft hen emotionele steun wanneer zij die nodig hebben. Zij reageert over het algemeen tijdig en adequaat, zowel verbaal als non-verbaal, op de signalen van de kinderen en fungeert daardoor als veilige haven. Als zij niet onmiddellijk op een signaal kan reageren, laat zij in elk geval merken dat zij het heeft opgemerkt en zorgt ervoor dat er tijdig een meer volledige reactie volgt. De pedagogisch medewerker heeft geregeld oogcontact met kinderen, er wordt geknuffeld en samen gelachen.

Respect voor de autonomie

De pedagogisch medewerker erkent en waardeert alle kinderen als individuen met hun eigen ideeën en perspectieven. Zij laat dit expliciet merken door de kinderen ruimte en tijd te geven om zoveel mogelijk zelf te doen en zelf keuzes te maken. Zij verwoordt het perspectief van kinderen en spreekt waardering uit voor hun ideeën. Zij staat toe dat de kinderen onderhandelen over dingen die zij willen. Respectvol omgaan met kinderen uit zich ook in vragen om medewerking van kinderen in plaats van hen te commanderen.

Leiding geven en structuur bieden

De pedagogisch medewerker structureert situaties, activiteiten en taken voor de kinderen zodanig dat zij ze kunnen overzien en met succes kunnen voltooien. Zij geeft tijdig aan wat zij van kinderen verwacht; wat waar en wanneer mag. Zij herinnert kinderen vriendelijk aan de regels als zij die overtreden. Zij stelt voldoende grenzen en doet dat ook tijdig zodat kinderen niet het gevoel krijgen dat zij voortdurend in overtreding zijn. Bij het corrigeren van kinderen biedt zij afleiding en alternatieven en geeft complimentjes voor successen. Zij is zich bewust van het feit dat kinderen van straf een naar gevoel krijgen en niet leren wat er van hen verwacht wordt. Daarom is zij meer gericht op het belonen van gewenst gedrag dan op het corrigeren van ongewenst gedrag. M.a.w. de pedagogisch medewerker geeft effectief en positief leiding aan kinderen.

Informatie en uitleg geven

De pedagogisch medewerker begeleidt op een vanzelfsprekende manier haar interacties met de kinderen met taal. Zij legt steeds uit wat er gaat gebeuren en wat zij doet, luistert naar en reageert op vragen van kinderen en verwoordt hun intenties en gevoelens als zij dat zelf (nog) onvoldoende kunnen. Zij praat niet alleen veel met kinderen, maar stemt wat ze zegt ook af op de interesse en het begripsniveau van de kinderen. Zij praat vooral met en niet tegen kinderen, de interacties hebben het karakter van een dialoog, waarbij de pedagogisch medewerker een adequate balans hanteert tussen luisteren en praten. De pedagogisch medewerker gebruikt haar interacties met kinderen niet alleen om te communiceren, maar stimuleert ook het taalgebruik en taalbegrip van de kinderen. Zij moedigt hen aan om hun gedachten en gevoelens te verwoorden en biedt door haar goed afgestemde taalaanbod de kinderen de kans hun taalvaardigheid verder te ontwikkelen.

Interacties tussen kinderen begeleiden

De pedagogisch medewerker reageert positief op positieve interacties tussen kinderen die zich spontaan voordoen. Daarnaast bevordert zij zelf actief positieve interacties tussen kinderen door een situatie te creëren die de kans op positieve interacties vergroot ofwel door kinderen actief op elkaar te richten en hen aan te moedigen tot positieve interacties wanneer zich daar een geschikte gelegenheid voordoet. Daarnaast begeleidt de pedagogisch medewerker kinderen bij het aangaan en oplossen van conflicten. Zij zal daarbij zoveel mogelijk als bemiddelaar optreden en kinderen de gelegenheid geven hun zienswijze te uiten en met elkaar oplossingen te bedenken.

Ontwikkeling stimuleren

De pedagogisch medewerker biedt extra stimulering van de persoonlijke competenties van de kinderen. Zij doet dit door de aandacht van kinderen op bepaalde dingen te richten,

door nieuwe activiteiten of nieuw spelmateriaal aan te bieden of ze te wijzen op nieuwe mogelijkheden van het spelmateriaal. De pedagogisch medewerker stemt die stimulering goed af op de aandacht, het ontwikkelingsniveau en de toestand van de kinderen, waardoor zij de interesse van de kinderen prikkelt terwijl ze over-stimulering voorkomt.

De groep

In tegenstelling tot thuis bevinden kinderen zich op de bso in een groep. Deze groep wordt door onze pedagogisch medewerkers ingezet als middel om kinderen een veilige en uitdagende omgeving te bieden. Door middel van een vast dagritme, groepsregels, rituelen, vieringen, afspraken en 'een eigen plekje' (bijvoorbeeld in de vorm van een mandje/laatje met eigen spulletjes) en foto's wordt binnen de groep gewerkt aan de emotionele veiligheid van kinderen en aan de saamhorigheid. Samen activiteiten doen en feestjes vieren draagt bij aan het gevoel bij elkaar te horen. Zo delen we met elkaar belevenissen, gedachten, wensen en emoties.

Een vast dagritme, waarin activiteiten met de hele groep worden afgewisseld met spelen in kleine groepjes, helpt de middag voorspelbaar te maken voor kinderen.

Overgangsmomenten zijn voor kinderen vaak onduidelijk en onvoorspelbaar. Daarom begeleiden we die met woorden en rituelen.

Daarnaast biedt de groep kinderen de mogelijkheid om verschillende rollen te spelen en uit te proberen: waar blink ik in uit? Waar ben ik bijzonder in en waarin lijk ik juist op anderen? Ben ik de oudste of de jongste? Wat durf ik en wat durven anderen? Wie leidt en wie volgt? Waar liggen mijn talenten?

Ook voor het oefenen met sociale vaardigheden is de groep een uitstekende omgeving. Spelenderwijs wordt geoefend met 'om de beurt', 'samen delen' en 'helpen en geholpen worden'.

In een groep vinden ook negatieve interacties plaats: verschillen van mening, conflicten en ruzies horen erbij. De groep vormt een mini-samenleving, waarbinnen kinderen leren omgaan met en gebruik maken van verschillen tussen mensen en vormt een oefenplaats voor democratisch burgerschap. Op de buitenschoolse opvang wordt daarom actief gewerkt met verschillende vormen van kinderparticipatie.

Ook bij het begeleiden van de groep spelen de interactievaardigheden een rol. De pedagogisch medewerker gebruikt de interactievaardigheden zowel naar individuele kinderen ('Ik zie dat je verdrietig bent, klopt dat?') als naar de hele groep ('Ik zie dat jullie heel veel zin hebben om naar buiten te gaan!').

Inrichting en materialen

De groepsruimtes worden zodanig ingericht dat sfeer en uitstraling passen bij onze visie en bij de leeftijd van de kinderen. De indeling in activiteitenplekken is overzichtelijk en de verschillende activiteitenplekken zijn compleet ingericht en voor kinderen duidelijk herkenbaar. Dit draagt bij aan de emotionele veiligheid en de autonomie van kinderen: kinderen weten wat ze waar kunnen vinden en kunnen ook zelfstandig materialen pakken en gebruiken. Hoeken voor druk en rustig spel zijn van elkaar gescheiden zodat kinderen elkaar niet hoeven storen in hun spel. Er zijn plekken om alleen of juist samen te spelen in kleine of grotere groepen. De indeling en inrichting van de ruimtes wordt aangepast als de samenstelling van de groep of het pedagogische handelen daarom vragen. Op deze manier werkt de ruimte altijd ondersteunend aan het pedagogisch handelen.

Ook bij de inrichting van de buitenruimtes wordt rekening gehouden met de leeftijden en ontwikkelingsbehoefte van de kinderen die er gebruik van maken. Er wordt altijd gezorgd voor gelegenheid tot grof motorisch- en sensorisch spel. De buitenruimte wordt zoveel als mogelijk uitdagend ingericht met mogelijkheden om te exploreren en te creëren. Ook buiten zijn er plekken om individueel en samen, rustig en druk te spelen.

De op de groep aanwezige materialen zijn gevarieerd en dragen bij aan de verschillende ontwikkelgebieden zoals creativiteit, techniek, sport en beweging, toneel en muziek, natuurbeleving en milieu, lezen en media en koken. Er wordt gezorgd voor materialen die passen bij de leeftijd en uitnodigen tot exploreren en creëren. Sommige materialen lenen zich om alleen mee te spelen, andere nodigen juist uit tot samenspel. Kinderen worden betrokken bij de zorg voor materialen en leren zo spelenderwijs zorg te dragen voor hun omgeving. Schoonmaken en opruimen is leuk als je het samen doet!

Activiteitsaanbod

Bij het aanbieden van activiteiten wordt rekening gehouden met een evenwichtige verdeling tussen vrij spel en georganiseerde activiteiten, begeleid en onbegeleid spel. Tijdens vrij spelmomenten krijgen kinderen de ruimte om hun eigen spel en spelgenootjes te kiezen, waarbij de pedagogisch medewerker betrokkenheid toont bij het spel en mogelijkheden aangrijpt om het spel te verdiepen of uit te breiden.

Zowel in vakanties als tijdens schoolweken worden ontwikkelingsgerichte activiteiten aangeboden, waarbij kinderen een vrije keuze hebben of ze daaraan willen deelnemen. Deze activiteiten worden begeleid door een pedagogisch medewerker of een daarvoor ingehuurde docent. Georganiseerde activiteiten zullen naast plezier ook vaak talentontwikkeling tot doel hebben. Daarnaast worden dagelijkse activiteiten als tafel dekken en opruimen gebruikt om kinderen vaardigheden aan te leren en waarden en normen over te brengen.

Zowel bij vrij spel als bij georganiseerde activiteiten wordt rekening gehouden met het beleid voor veiligheid, sociale competentie, persoonlijke competentie en/of overdracht van normen en waarden.

In onderstaand schema worden voorbeelden gegeven van ontwikkelingsgerichte activiteiten, die we doen met kinderen op de bso.

	4 – 7 jaar	8 – 12 jaar
Motoriek		
Sport en bewegen	Beweegspelletjes (annemaria koekoek)	Een workshop hockey
Sociaal	Samen eten, kringspelletjes, samen een kunstwerk maken.	Samen eten, gezelschapsspelletjes, sport & spel in teamverband.
Taal en communicatie Virtueel	Voorlezen en filmpjes kijken die aansluiten bij een thema	(voor-)lezen en spelen met de spelcomputer. Met een groepje een filmpje maken.
Expressie		
Creatief	Spelen met een combinatie van creatieve materialen, waaronder kosteloos materiaal.	Een kunstwerk maken van scrapmateriaal; leren hoe je graffiti maakt.
Techniek	Eenvoudige proefjes doen met huis-tuin-en-keuken-materiaal	Kapotte apparaten uit elkaar halen.
Toneel en muziek	Een prentenboek lezen en naspelen, dansen op muziek	Zelf toneelstukjes maken in een langer lopend project, inclusief decor maken. Karaoke
Koken	Koekjes bakken	Fruitsalade maken
Cognitie	.	

Natuurbeleving en milieu	Eenvoudige activiteiten in bos, park of eigen buitenruimte. Beestjes en blaadjes zoeken.	Beestjes zoeken en opzoeken wat het is. Inspelen op maatschappelijke vraagstukken: energie, smelten van de ijskappen
---------------------------------	---	---

De mentor en het observeren van kinderen

Elk kind heeft bij de start op de bso een mentor toegewezen gekregen. Dit is een vaste pedagogisch medewerker en ouders en het kind weten wie dit is, weten wie hun aanspreekpunt is. De mentor volgt de ontwikkeling van het kind a.d.h.v. ontwikkellijsten die elk half jaar worden ingevuld. Jaarlijks vindt er een gesprek plaats tussen de medewerker, het kind en de ouders over de ontwikkeling van het kind. Wij vinden het belangrijk dat het kind deelneemt aan het gesprek omdat het o.a. gaat over zijn welbevinden en het belangrijk is dat hij zijn ideeën daarover kan verwoorden. In de praktijk gebeurt dit meestal alleen bij kinderen vanaf 7 jaar.

Nieuwe ouders en kinderen worden tijdens het intakegesprek geïnformeerd over wie de mentor is en wat het mentorschap inhoudt. Als het kind naar een andere groep gaat, worden het kind en de ouder geïnformeerd wie de nieuwe mentor wordt van het kind.

Oudercontacten

Wij hechten groot belang aan een goed contact met ouders en streven ernaar om door ouders gezien te worden als partners in de opvoeding. Voor het welbevinden van kinderen is het belangrijk dat ook ouders zich op de bso thuis én gehoord voelen, zodat de verschillende leefwerelden van het kind (thuis, school en op de bso) met elkaar verbonden worden. Daarom organiseren wij vaste momenten waarop wij met ouders in gesprek gaan over opvoeding en de ontwikkeling van hun kind. Denk hierbij aan de haalmomenten, ouderavonden, nieuwsbrieven en het jaarlijkse gesprek van de mentor met de ouders en het kind over zijn ontwikkeling op de bso.

De contacten met de ouders bij het dagelijks brengen en halen van de kinderen bij Smallsteps Jippo vinden wij erg belangrijk. Ouders mogen van ons verwachten dat zij worden geïnformeerd over hoe het gaat met hun kind wat het beleeft heeft op de bso. Dit doen wij zoveel mogelijk mondeling. Wij vinden het ook erg belangrijk dat wij goed worden geïnformeerd door de ouders over bijzonderheden en dagelijkse dingen hoe het gaat met het kind.

Naast deze mondelinge contacten plaatsen wij dagelijks berichten op onze facebookpagina van de gedane activiteiten. Ouders ontvangen eens in de twee maanden een nieuwsbrief waarin nieuwtjes, foto's, oproepjes, etc. in staan vermeld. Tussentijds kunnen er ook extra nieuwsbrieven verstuurd worden met belangrijke informatie zoals personeelwijzigingen, nieuws vanuit de oudercommissie of samenwerking met Smallsteps Dikkertje Dap, of de samenwerking met logopedie De Praatmaat Groep. Deze informatie wordt via de mail verstuurd en is ook te vinden op de gang in de postvakken bij het memobord.

De bso heeft in de hal een memobord waarop wij vermelden wat wij deze dag hebben gedaan aan activiteiten, overige bijzonderheden zodat elke ouder/verzorger de nodige informatie hierop ook terug kan lezen. In de groepsruimte van de bso staat op het memobord vermeld aan welk thema wij werken of wat het vakantieprogramma is van die periode.

Ieder jaar worden ouders uitgenodigd voor gezamenlijke activiteiten met hun kind; zomerfeest, Sinterklaasfeest en onze kerstinloop.

Pedagogisch handelen

Gedurende de dag zet de pedagogisch medewerker allerlei vaardigheden in om de ontwikkeling van de kinderen te begeleiden en te stimuleren. Dit uit zich in pedagogisch handelen tijdens de verschillende momenten op de dag. In onderstaande momenten van de dag (de zgn, dagritmemomenten) wordt steeds beschreven wat de randvoorwaarden zijn en wat dit dagritmemoment vraagt aan pedagogisch handelen van onze pedagogisch medewerkers.

Wennen

Als kinderen nieuw komen in de groep, vraagt dat om zorgvuldige begeleiding. Tijdens het wenproces bouwt de pedagogisch medewerker een persoonlijke relatie op met het kind en de ouders. Daarin wordt de basis gelegd voor een gevoel van vertrouwen en veiligheid. Kennismaken met het nieuwe kind is een proces waarin de andere kinderen ook een belangrijke rol spelen. De nieuwkomer moet wennen aan de groep, maar de groep moet ook de nieuwkomer leren kennen. De pedagogisch medewerker zorgt ervoor dat er vertrouwde relaties ontstaan tussen de kinderen.

Ook het afscheid nemen van een groep hoort bij het leven. Kinderen stromen door naar een volgende groep of verlaten de bso. De pedagogisch medewerker schenkt aandacht aan dit afscheid en de start in een nieuwe groep.

Randvoorwaarden

- Er vindt een intakegesprek met de ouders en het kind plaats waarin de pedagogisch medewerker ouders informeert over de gang van zaken op de bso en op de groep. Ouders informeren de pedagogisch medewerker over thuis en school. Er wordt een rondleiding gegeven.
- Aan ieder kind wordt een mentor toegewezen. De ouder en het kind wordt geïnformeerd wie de mentor is.
- Er worden afspraken gemaakt over het wennen van het kind op de bso en eventueel over het wennen aan vervoer met de taxi van school naar de bso.
- Als er een nieuw kind met een fysieke beperking of gedragsprobleem in de groep komt, bespreekt de pedagogisch medewerker vooraf met de ouders (en, afhankelijk van de leeftijd, met het kind) wat ze vertelt aan de andere kinderen en hun ouders.
- Het nieuwe kind wordt voorgesteld aan de groep, de andere kinderen stellen zichzelf voor.
- Het nieuwe kind krijgt inzicht in het verloop van de middag.
- Het afscheid van de groep wordt van tevoren met ouders besproken en er worden afspraken gemaakt over het wennen op de nieuwe groep.
- Ouders worden geïnformeerd over de gewoontes op de nieuwe groep

Pedagogisch handelen

Om het kind te helpen een plekje te vinden in de groep benoemt de pedagogisch medewerker regelmatig de namen van de kinderen, bijvoorbeeld tijdens tafelmomenten. Ook worden er gesprekjes gevoerd over thuis, over school, over de activiteiten en over gebeurtenissen in de groep. Aan de hand van het ritme van de middag wordt aan het nieuwe groepsgenootje uitgelegd wat er gaat gebeuren. Door steeds terugkerende rituelen rond de vaste dagritmemomenten, zal het kind gewend raken aan de gewoontes van de groep.

De pedagogisch medewerker zal het kind stimuleren om relaties aan te gaan met de kinderen in de groep, door het kind te begeleiden bij het meespelen in een klein groepje. De kinderen die al gewend zijn, worden gestimuleerd om met het nieuwe kind te spelen en het te helpen.

De pedagogisch medewerker erkent ook de gevoelens van ouders die twijfels en vragen hebben rondom de overgang van school naar bso. Ouders krijgen de ruimte om hun gevoelens te uiten en te delen, hun zorgen en twijfels uit te spreken.

Bij het afscheid nemen van de groep krijgen kinderen en ouders informatie over de nieuwe groep. De pedagogisch medewerker benoemt de emoties die gepaard kunnen gaan met afscheid nemen, zoals angst en verdriet, maar ook trots en het je verheugen op iets nieuws.

Ongeveer een maand voor de eerste opvang dag hebben de ouders en kind een intakegesprek met de pedagogische medewerker van de groep. In dit gesprek wordt kennis gemaakt met de bso. Belangrijke informatie over het kind en de opvang wordt besproken. Er kan rond gekeken worden op de bso. In overleg worden er wenafspraken gemaakt. Tijdens de kennismaking op de bso worden ook afspraken gemaakt over het halen van de kinderen op school met de taxi of de stint. Eventueel kinderen die zelfstandig komen op de bso.

Wanneer kinderen intern overgaan vanuit het dagverblijf naar de bso, dan maken de medewerkers onderling wenafspraken voor het kind, ouders worden hiervan op de hoogte gesteld en meegenomen naar de bso voor kennismaking. Wanneer intern gebeurt op de dagen dat het kind aanwezig is op de locatie Smallsteps Dikkertje Dap. Intern wordt er zorg gedragen voor een goede overdracht aan elkaar.

Binnenkomst

De buitenschoolse opvang stemt zijn openingstijden af op die van de omringende basisscholen. Dit betekent dat kinderen op verschillende tijden naar de bso komen. Ook de manier waarop kinderen naar de bso komen, verschilt. Kinderen worden gehaald door een pedagogisch medewerker, komen zelfstandig naar de bso of komen met een taxi.

Het halen uit school markeert de overgang van school naar bso. Vooral voor jonge kinderen is dit een belangrijk moment, het goede verloop ervan bepaalt of het kind zich prettig voelt als hij op de bso begint. Oudere kinderen komen vaak op eigen gelegenheid naar de bso. Tijdens het halen zorgt de pedagogisch medewerker voor veiligheid en geborgenheid, o.a. door elk kind het gevoel te geven gezien te worden.

Bij binnenkomst wordt er rekening gehouden met het feit dat kinderen al een hele schooldag achter de rug hebben. Vlak na school willen kinderen uitpuffen of afreageren na een hele dag op school. De pedagogisch medewerker zorgt ervoor dat de kinderen aandacht krijgen en zich gezien voelen. Kinderen die een duidelijke structuur nodig hebben, krijgen die. Een kind dat na schooltijd behoefte heeft om uit te waaien, kan bij de bso direct na aankomst even buitenspelen.

Als het enige tijd duurt voordat alle kinderen aanwezig zijn, hoeven kinderen niet te wachten tot iedereen binnen is, voordat er bijvoorbeeld eten en drinken gepakt kan worden en/of aan vrij spel gedaan kan worden.

Randvoorwaarden

- Er is een vaste verzamelplaats bij de school en de pedagogisch medewerker is goed herkenbaar (bijvoorbeeld aan een jas met Smallsteps-logo).
- De zelfstandigheidsovereenkomst is ingevuld en getekend door de ouders. Hierin staan o.a. de afspraken omtrent spelen bij vriendjes, zelfstandig naar de bso of naar huis komen, etc.
- Er zijn afspraken over de onderlinge overdracht tussen medewerkers waaronder ook de overdracht vanuit school naar de bso.

Pedagogisch handelen

De pedagogisch medewerker verwelkomt bij het ophalen op school en bij binnenkomst ieder kind persoonlijk. Er is voor elk kind aandacht, elk kind krijgt het gevoel gezien te zijn. Het lopen van school naar de bso is een mooi moment voor individuele aandacht voor kinderen.

Bij de jongere kinderen praat de pedagogisch medewerker – indien mogelijk - met de leerkracht over hoe de dag is gegaan en of er nog bijzonderheden zijn.

Hoe ouder kinderen worden, hoe groter de behoefte om hun vrije tijd zelf in te vullen. Daarom is er bij het ophalen ruimte om speelafspraken te maken met andere kinderen.

Wij vangen van alle scholen in Kampen kinderen op. Alle scholen waar wij kinderen van ophalen, ontvangen aan het begin van een nieuw schooljaar een nieuwsbrief met daarin alle bijzonderheden van onze bso. Zo zorgen wij dat de contacten met de scholen voorspoedig verlopen en wij korte lijntjes houden.

Voor een aantal scholen maken wij gebruik van taxivervoer. Met het taxibedrijf zijn de volgende afspraken gemaakt:

- De auto voldoet aan alle veiligheidseisen;
- De chauffeur is sociaal vaardig, helpt kinderen met het in- en uitstappen;
- De chauffeur haalt de kinderen op bij de vaste taxi verzamelplaats in school;
- Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van vaste chauffeurs op de zelfde ritten;
- Kinderen worden altijd volgen de veiligheidseisen vervoerd (bijv. autogordel);
- Er wordt niet gerookt in de taxi.

Voor de overige scholen geldt dat de kinderen met de stint worden gehaald. Kinderen worden door een pedagogisch medewerker bij de leerkracht op het plein opgehaald.

De kinderen die het eerst binnen zijn, kunnen vrij spelen, nadat zij wat hebben gegeten en gedronken wat er voor hun klaar staat. De ontvangst gebeurt buiten bij slecht weer binnen. Op dit moment heeft de pedagogisch medewerker persoonlijk contact met de kinderen zodat zij in een gesprekje met elk kind afzonderlijk, kan merken of er die dag iets gebeurd is, of er iets dwars zit, of dat er iets veel indruk heeft gemaakt. Wanneer kinderen binnen komen tussen de middag, tussen 12 en 1 uur wordt er gewacht totdat iedereen aanwezig is en wordt er gezamenlijk gegeten.

Tafelmomenten

Het werken op de bso is niet elke dag hetzelfde, er zijn korte en lange middagen en tijdens de schoolvakantie is er bso gedurende een hele dag.

Voor de korte middagen is een tafelmoment bij aanvang waarop alle kinderen tegelijkertijd iets eten en drinken, meestal niet haalbaar door de verschillende tijden waarop de scholen uitgaan en de kinderen bij de bso binnenkomen.

Toch kan een gezamenlijk (tafel)moment wenselijk zijn gezien het onderlinge contact tussen kinderen en pedagogisch medewerkers. Zo'n tafelmoment hoeft echter niet altijd direct bij aanvang van de bso plaats te vinden of gekoppeld te zijn aan eten en drinken, maar kan ook verderop in het middagprogramma een plek hebben.

Randvoorwaarden

Randvoorwaarden bij het eten en drinken op de bso:

- Als de kinderen binnen komen, is er iets te eten en te drinken, aan het einde van de middag is er opnieuw iets te eten en te drinken. Dit kan op afwisselende manieren gebeuren.
- Tussendoor kunnen kinderen zelf water pakken.
- We werken volgens de richtlijn 'Voeding en beweging'.

Randvoorwaarden bij het creëren van een groepsmoment waarop alle kinderen samen zijn:

- De leeftijd van de kinderen en de lengte van de middag is bepalend voor de frequentie van zo'n groepsmoment.
- Het tijdstip van dit moment kan verschillend zijn: net na het eet- en drinkmoment, aan het einde van de middag.

Pedagogisch handelen

Door te kijken naar de behoefte van de groep en individuele kinderen kan er per dag een andere manier gekozen worden om het eet- en drinkmoment vorm te geven. Zo kan er bijvoorbeeld in kleine tafelgroepjes gegeten worden, de kinderen kunnen zelf kiezen waar ze willen zitten. Dit bevordert het onderlinge contact tussen kinderen. Of er is een buffet waar kinderen zelf hun eten en drinken kunnen pakken. Dit is vooral handig als er grote verschillen bestaan tussen de behoefte aan rust en afreageren bij kinderen. Ook kan er gegeten worden aan een grote tafel waaraan iedereen zijn eten en drinken krijgt. Dit bevordert het groepsgevoel.

De pedagogisch medewerker stimuleert de jongste kinderen om even rustig aan tafel te zitten en iets te eten en te drinken. Zij kunnen soms heel enthousiast aan het spelen gaan, waardoor zij vergeten dat zij honger of dorst hebben of naar de wc moeten. Oudere kinderen zijn al beter in staat hun behoeftes te herkennen en ernaar te handelen. De pedagogisch medewerker vraagt wel of ze wat gegeten/gedronken hebben, maar laten de kinderen zelfstandiger handelen wat betreft eten en drinken.

Tijdens het groepsmoment bevordert de pedagogisch medewerker de interactie tussen kinderen bijvoorbeeld door terug te blikken op de belevenissen op school; vooruit te blikken op wat ze die middag willen gaan doen; belangrijke gebeurtenissen te bespreken zoals belevenissen thuis, in de buurt, een conflict in de groep. Ook kunnen er plannen gemaakt worden voor het komende vakantieprogramma en kunnen verjaardagen of andere feestelijke gebeurtenissen gevierd worden.

Tijdens eetmomenten hanteren wij het principe van 'pedagogisch mee-eten': de pedagogisch medewerker eet hetzelfde en evenveel als de kinderen en geeft zo het goede voorbeeld. Tijdens hun lunchpauze eten medewerkers hun eigen lunch.

Kinderen worden opgevangen in de groepsruimte waar de grote tafels staan. Als alle kinderen binnen zijn wordt er gezamenlijk in de groep een tafel klaar gemaakt met drinken, fruit en koekjes. Tijdens het drink- en eetmoment is er voor alle kinderen de mogelijkheid om even zijn of haar verhaal te doen over de dag op school of andere dingen die ze graag willen vertellen. Kinderen die klaar zijn en van tafel willen om te gaan spelen, mogen eerder van tafel.

Kinderen die willen danken krijgen de gelegenheid om dit te doen.

Spelen en leren

Spelen is de natuurlijke manier van kinderen om te leren. Al spelend leren ze initiatieven nemen, beslissingen nemen, plezier maken, volhouden, weerstand bieden en nog veel meer vaardigheden. Kinderen spelen de hele dag door, alle activiteiten op een dag zijn speel/leermomenten voor kinderen. Op al deze momenten hebben we oog voor het speel/leermoment, maar vooral tijdens vrij spel, activiteiten en het buitenspelen besteden wij extra aandacht aan spelen en leren. Spelen en leren is hieronder opgedeeld in drie elementen: vrij spel, activiteiten en buiten spelen. Na een stukje theorie volgen een aantal randvoorwaarden, waarna het pedagogisch handelen beschreven wordt, ingedeeld naar leeftijd.

1. Vrij spel

De pedagogisch medewerker schept de voorwaarden om spel en leren te ontlocken bij kinderen door de inrichting en indeling van de ruimte, door het dagritme, door te observeren en te plannen. Maar vooral door aan te sluiten bij het spontane spelen en leren van kinderen, kansen te zien en kansen te grijpen. De pedagogisch medewerker kijkt naar wat het kind al kan en sluit hierbij aan om het een stapje verder te brengen in zijn ontwikkeling.

In het vrije spel bepalen de kinderen de inhoud en het verloop van het spel. Vrij spelen is bij uitstek een situatie waarin kinderen op zichzelf kunnen zijn; ze spelen samen of alleen; ze hebben de vrijheid om te spelen zoals zij het bedacht hebben en om er ook weer mee op te houden als zij willen.

Voor de jongste kinderen is het belangrijk dat tijdens het vrij spel de pedagogisch medewerker in de buurt is. Uit onderzoek blijkt dat de spelbetrokkenheid van kinderen hoger

is als de pedagogisch medewerker langere tijd in de nabijheid van kinderen zit op een vaste plaats in de groep tijdens vrij spel. Dit komt omdat de kinderen dan weten waar ze is: ze is beschikbaar voor een bemoedigend lachje, een knikje, een vraag, voor troost. Doordat het kind niet constant in de gaten hoeft te houden waar de pedagogisch medewerker is, kan het zich verdiepen in zijn spel waardoor de leerervaring rijker is.

Voor de 7 tot en met 9-jarigen is de pedagogisch medewerker vooral degene die de goede voortgang van hun spel bewaakt: een soort coach. Zij hebben hulp nodig van een volwassene bij het organiseren van dingen of te bedenken wat ze nodig hebben voor hun spel (knijpers om een tent te maken, bijvoorbeeld).

Voor de oudste kinderen is de pedagogisch medewerker in de eerste plaats een vraagbaak. Pedagogisch medewerkers hebben meer levenservaring en kennis en beschikken daardoor over informatie die de kinderen missen.

Randvoorwaarden

De pedagogisch medewerker is tijdens het vrije spel beschikbaar voor kinderen. Het gekozen materiaal is conform de handreiking 'speelleerplekken BSO'

- Kinderen kunnen zelfstandig bij het materiaal.
- Het materiaal is heel en compleet
- Het materiaal is uitdagend (voor alle kinderen is er iets te ontdekken en te oefenen).
- Er zijn materialen met verschillende moeilijkheidsgraden.
- Er is genoeg ruimte om het materiaal op te ruimen.
- Elk opvangmoment zijn er mogelijkheden tot vrij spel.
- Er is een keuze voor kinderen tussen activiteiten of vrij spel.

Pedagogisch handelen

De pedagogisch medewerker past haar houding aan tijdens vrij spel afhankelijk van de leeftijd van de kinderen en het verloop van het spel. Zo houdt ze afstand en observeert, brengt het spel op gang en trekt zich dan terug, of speelt mee.

Kinderen vanaf een jaar of acht kunnen al wat langer zonder direct toezicht spelen. Een pedagogisch medewerker zal dan laten weten waar en hoe zij bereikbaar is en met enige regelmaat gaan kijken. Niet alleen om te checken of alles goed gaat, maar ook om haar interesse in het spel te tonen. Hoe hebben de kinderen problemen opgelost? Wie staat er voor?

De pedagogisch medewerker schept de voorwaarden voor vrij spel door materialen klaar te zetten en een gevarieerd vrij spel aanbod te hebben op alle interessegebieden van kinderen. Ook is er de mogelijkheid om in kleine groepjes te spelen en krijgen kinderen de vrijheid om te stoppen met hun spel en met iets anders verder te gaan.

Individuele expressie wordt aangemoedigd (bijv. er wordt niet gevraagd een kopie van een voorbeeld te maken en er wordt beperkt gebruik gemaakt van kleurplaten of kleurboeken). Materiaal wordt regelmatig gewisseld, als kinderen er weinig of niet meer mee spelen. Door het rouleren van speelgoed over de groepen is voor de kinderen het materiaal steeds weer 'nieuw'. Er wordt regelmatig extra materiaal aangeboden om het spel uit te breiden.

Ontwikkelingen en trends in spel bij kinderen worden gevolgd, bijvoorbeeld door knikkers en knikkerpotten in de knikkertijd aan te bieden.

Smallsteps Jippo heeft 3 ruimtes waar gebruik van wordt gemaakt. Na het tafelmoment worden er in de verschillende ruimtes activiteiten aangeboden. Verder staan in deze ruimte kasten met divers spel aanbod. Tussen de centrale groepsruimte en de vrije ruimte is een keuken met een oven zodat hier gekookt en gebakken kan worden. In de centrale ruimte, bij de bso noemen wij dat de eerste ruimte staan tafels voor eet – spel/knutsel momenten. Een loungehoek met een tv scherm. Hier kunnen boeken gelezen worden, of een film worden gekeken tijdens een vakantie of thema moment.

In de vrije ruimte (tweede ruimte) is een podium, hier kunnen toneelstukjes, dansjes etc op worden gedaan. Of wordt omgetoverd voor een bouw plek.

De grote ruimte biedt mogelijkheden voor bouwen, ruimtelijk spelen, kinder yoga. Grenzend aan deze ruimte is een huishoek met verkleedkleden.

Boven het podium is een vide hier mogen de oudste kinderen loungen.

Wanneer de bso meer dan 30 kinderen heeft betrekken we het atelier bij de overige groepsruimtes erbij. Op dat moment worden alle creatieve activiteiten in deze ruimte gehouden. We kunnen dan alle veiligheid en overzicht beter waarborgen.

Buiten spelen zal in de gezamenlijke tuin gebeuren of in het aangrenzende terrein. Kinderen hebben zelf toegang tot deze hoeken en de materialen die erbij horen. Tijdens deze spelmomenten is er een pedagogisch medewerker aanwezig die met de kinderen meespeelt en de kinderen in hun spel begeleidt. Er is altijd één pedagogisch medewerker beschikbaar voor de kinderen.

2. Activiteiten

Het stimuleren van spelen en leren doen wij ook door gerichte activiteiten aan te bieden. Bij deze georganiseerde activiteiten heeft de pedagogisch medewerker een actieve en sturende rol, dit in tegenstelling tot het vrije spel. De activiteiten worden uitgevoerd met een vooropgezet doel en leiden vaker tot een vooraf bedacht resultaat (er wordt bijvoorbeeld een vogelhuisje getimmerd). Er is een duidelijk begin en een duidelijk einde. Activiteiten zijn bedoeld om afwisseling te bieden, om de brede ontwikkeling van kinderen te bevorderen en om de interessegebieden van kinderen te verbreden (ontdekken waar ze goed in zijn).

Activiteiten bevorderen het zelfvertrouwen (kijk, ik kan dat ook!) en zijn een goed middel om kinderen onderling met elkaar in contact te brengen (kinderen die elkaar tijdens vrij spel niet opzoeken, spelen zo toch samen) en om nieuwe of teruggetrokken kinderen te betrekken bij de groep.

Randvoorwaarden

- Er is een gestructureerd en gevarieerd activiteitenaanbod waaruit kinderen dagelijks kunnen kiezen.
- Er is een keuze voor kinderen tussen activiteiten of vrij spel.
- Er is balans tussen de inhoud van de activiteiten. Er vinden activiteiten plaats op het gebied van creativiteit, techniek, sport- en beweging, toneel en muziek, natuurbeleving, lezen en media.
- Er is een balans tussen drukke en rustige activiteiten, tussen competitie en samenwerken.

Aanbevelenswaardig zijn de volgende randvoorwaarden:

- Er is een jaarplanning voor de schoolweken.
- Er is een intekenlijst of planbord waarop het activiteitenaanbod duidelijk zichtbaar wordt aangekondigd. Kinderen kunnen zich opgeven als ze willen meedoen door bijvoorbeeld een sticker of kaartje bij een activiteit te plaatsen.
- Er zijn workshops of langer lopende cursussen waarvoor kinderen zich kunnen opgeven.
- Er is een samenwerking met de school of andere instellingen. Activiteiten zijn op elkaar afgestemd.
-

Pedagogisch handelen

Ook bij georganiseerde activiteiten stemt de pedagogisch medewerker haar handelen af op de leeftijden in de groep en de behoefte van individuele kinderen. Jongere kinderen hebben wat meer begeleiding en stimulans nodig als iets niet direct lukt. Oudere kinderen kunnen na uitleg of instructie vaak al zelf aan de slag of helpen elkaar.

De pedagogisch medewerker heeft een sturende rol bij georganiseerde activiteiten, maar is ook in staat afstand te nemen als de activiteit lekker loopt. Zij volgt initiatieven van kinderen binnen de activiteit en moedigt individuele expressie aan.

Complimentjes hebben alle kinderen nodig en die geven we dan ook volop. Wel vooral op inzet en doorzettingsvermogen en veel minder op resultaat.

De pedagogisch medewerker verplicht kinderen niet om deel te nemen aan georganiseerde activiteiten, maar stimuleert hen wel. Zij betreft kinderen bij het bedenken, maar ook bij het uitvoeren van het activiteitenaanbod. Zo kunnen oudere kinderen jonge kinderen begeleiden bij het uitvoeren van een activiteit.

Pedagogisch medewerkers zorgen samen voor een jaarplanning met thema's die aansluiten bij de belevingswereld van de kinderen en waarbij rekening gehouden wordt met behoeftes en interesses. Deze thema's duren een bepaalde periode en er zijn rustweken ingelast. Het thema komt terug in de aankleding, muziek, boeken, gericht materiaal en gerichte activiteiten. De thema's sluiten aan bij de leeftijden van de kinderen, seizoenen en specifieke gebeurtenissen waar kinderen zich op dat moment mee bezighouden. De activiteiten bij de thema's zijn verdeeld over de ontwikkelingsgebieden en schenken aandacht aan zintuigen, motoriek, taal, creativiteit, rekenen/ordenen, techniek. Er worden ook langlopende activiteiten georganiseerd. Bijvoorbeeld gedurende 6 weken op dinsdag en donderdag een workshop waarvoor kinderen zich in kunnen schrijven.

Bij Smallsteps Jippo wordt er gewerkt met een jaarplanning met thema's. De activiteiten tijdens de vakantie worden 3 weken van te voren aan ouders en kinderen bekend gemaakt via posters en een programma op het memobord in de eerste ruimte van de bso. De programma's die aan worden geboden zijn van DoenKids en bestaan altijd uit verschillende activiteiten voor verschillende ontwikkelingsgebieden.

Het thema komt terug in de aankleding, in het materiaal en in de activiteiten. De thema's sluiten aan bij de leeftijd van de kinderen, de seizoenen en de specifieke gebeurtenissen waar kinderen zich op dat moment mee bezig houden. Regelmatig worden foto's van de diverse activiteiten op onze Facebook pagina geplaatst.

Wij gaan soms met de kinderen naar de supermarkt of de bakker. Wij maken dan gebruik van onze stint. Kinderen dragen altijd een lichtgevend vestje van Smallsteps. Wij gaan met de stint rijden in de omgeving in een straal van maximaal 2 kilometer. Wij komen dan langs een speeltuin. De kinderen mogen dan uit de stint om in de speeltuin te spelen. Kinderen dragen altijd een lichtgevend vestje van Smallsteps. Voor deze kleine uitstapjes hebben wij de risico's geïnventariseerd. Elke keer dat we dit kleine uitstapje maken blijven we alert op veiligheid.

3. Buitenspelen

Buitenspelen doet een beroep op andere competenties van kinderen dan binnenspelen: meer ervaring met zelfstandig zijn, een ander soort spel, meer motorische vaardigheden en meer zelfstandigheid in de sociale contacten.

Randvoorwaarden

Op het buitenspeel terrein zijn de volgende elementen aanwezig:

- Een deel van de buitenruimte is open en verhard vanwege het gebruik van fietsjes, karren of skeelers. Geen asfalt, wel verschillende soorten tegels of beton. Open terrein is nodig voor balspel.
- Er zijn verschillende spelzones: voor drukke en rustige activiteiten.
- Er zijn fantasie- en schuilhoeken waar kinderen in kleine groepjes spelen. Denk aan een hut, tent, overkapping, tussen heggetjes, achter een boom, etc.
- Er zijn losse en vaste spelmaterialen. Vast is bijvoorbeeld een speeltoestel, losse spelmaterialen zijn fietsjes, doeken, stoepkrijt, ballen, skeelers.
- Alle speeltoestellen voldoen aan de eisen zoals gesteld in het Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen.
- Losse en vaste spelmaterialen zijn geschikt voor verschillende leeftijden

Daarnaast zijn de volgende zaken wenselijk:

- Naast verharde ondergrond is er ook onverharde ondergrond (zand, gras, aarde), ingedeeld in hoeken met struiken en heggen.
- Er is beschutting en overkapping zodat de kinderen veel buiten kunnen zijn.
- Er zijn niveauverschillen (greppel, kuilen, stenen, muurtjes, heuveltjes) die uitdagen tot klimmen, balanceren en verstoppertje. Ze kunnen ook de verschillende spelzones markeren.
- Er is natuur die bestaat uit struiken, bomen, aarde, gras, stenen, plassen, moestuintje, zand en water.

Voor meer informatie over spelmateriaal: zie handreiking speelleerplekken bso.

Voor oudere bso-kinderen bestaat de mogelijkheid dat zij in de wijk kunnen spelen. Hierover worden afspraken gemaakt met ouders en kind en vastgelegd in het formulier 'Zelfstandigheidsovereenkomst'.

Elke middag wordt de mogelijkheid tot buitenspelen aangeboden. Als onderdeel van vrij spel en/of als onderdeel van een activiteit.

Pedagogisch handelen

Buiten spelen verenigt vrij spel en activiteiten. Daarom verwijzen we voor de pedagogische uitgangspunten bij het buiten spelen naar die onder Vrij spel en Activiteiten.

Bij Smallsteps Jippo spelen we dagelijks buiten zodra kinderen uit school komen bij ons op de bso. Dit is direct in de tuin, grenzend bij het pad van binnenkomst.

In deze tuin zijn vele speel en uitdagende plekken voor alle leeftijden. Oa een moestuin waar de kinderen in kunnen tuinieren onder begeleiding van een pedagogisch medewerker. Wanneer er in de aangrenzende tuin van het dagverblijf niet gespeeld wordt, dan wordt deze bij de tuin van de bso betrokken voor nog meer spel en ontdekmogelijkheden in de tuin.

Kinderen spelen nooit alleen buiten altijd onder toezicht van een pedagogisch medewerker, zij dragen ten alle tijd de zorg voor veiligheid en geborgenheid waarin de kinderen veilig kunnen spelen. Kinderen die alleen mogen spelen op het plein is door ouders vastgelegd middels het zelfstandigheidsformulier.

In de winter spelen we niet allen in het donker buiten, hierbij is altijd een pedagogisch medewerker aanwezig of er wordt gekozen om het spel verder te spelen binnen.

Een aantal oudste bso kinderen mogen na toestemming van ouders en in overleg met de pedagogisch medewerker en locatiemanager buiten het terrein spelen of vissen in de aangrenzende sloot. Ouders hebben hier schriftelijk toestemming voor gegeven middels een toestemmingformulier.

Halen

Aan het einde van de middag worden de kinderen door hun ouders opgehaald. Dit moment markeert de overgang van de buitenschoolse opvang naar thuis. Er zijn oudere kinderen die zelfstandig naar huis mogen gaan, voordat zij naar huis gaan nemen ze bewust afscheid van de kinderen en de pedagogisch medewerker. De kinderen die opgehaald worden, sluiten de middag op de bso ook af met afscheid nemen van de kinderen en de medewerkers, en tevens vindt er een overdracht aan de ouders plaats. Het markeren van dit overgangsmoment helpt kinderen bij het maken van een soepele overgang tussen de verschillende momenten van de dag.

Randvoorwaarden

- Ouders zijn bekend met de manier waarop aan het einde van de dag wordt overgedragen (mondeling, schriftelijk, op een informatiebord).
- Er zijn afspraken over de overdracht tussen bso en ouders voor de kinderen die zelfstandig naar huis gaan.

Pedagogisch handelen

Aan het einde van de middag worden de kinderen door hun ouders opgehaald. Wanneer mogelijk wordt het kind betrokken bij de overdracht, zodat het kind zelf aan de ouder kan vertellen hoe de dag was, eventueel geholpen door beeldmateriaal. Als de pedagogisch medewerker vertelt hoe de dag was voor het kind, houdt ze daarbij rekening met diens gevoelens. Er wordt dus niet negatief over het hoofd van het kind heen met de ouder gesproken. Het kind wordt gestimuleerd bewust afscheid te nemen van de andere kinderen en de pedagogisch medewerkers. Dit geldt ook voor de kinderen die zelfstandig naar huis gaan.

Er vindt altijd een mondelinge overdracht tussen de pedagogisch medewerker en ouder plaats. Ook het kind wordt bij deze overdracht betrokken en wordt gestimuleerd om zelf verhalen te vertellen. De kinderen nemen afscheid van elkaar en van de pedagogisch medewerkers voor zij naar huis gaan. Dagelijks staan er op de facebookpagina van Smallsteps Jippo foto's en verhalen van activiteiten en gebeurtenissen en op het memobord in de centrale hal van de bso.

Hieronder volgen drie onderwerpen die strikt gesproken niet behoren tot de dagritmomenten, maar waarbij pedagogisch gehandeld wordt. Te weten media-gebruik, kinderparticipatie en vakantie-opvang.

Gebruik van media

Kinderen groeien op in een nieuwe, fascinerende wereld. Het virtuele milieu bestaat uit tv, mobieltjes, computer, tablet, internet, gaming, etc. Dit 'virtuele milieu' is voor kinderen niet een instrument maar een leefwereld, waar ze recht hebben om zich vrijuit te ontplooien. Het gaat dan niet alleen om bescherming, maar ook om genieten en ontdekken. Vrij kun je alleen zijn als je begrensd en beschermd bent, als je begeleid wordt in de stappen die je neemt, als je voorgeschoteld krijgt wat je aankunt.

Randvoorwaarden

- De pedagogisch medewerker verdiept zich in de leefwereld van de kinderen en daarbij hoort ook wat kinderen tegenkomen in het virtuele milieu.
- Er zijn afspraken omtrent het gebruik van media.

Pedagogisch handelen

Tijdens tafelmomenten wordt gesproken over de spelletjes die kinderen spelen en de dingen die zij horen, zien en meemaken op het internet. Op deze manier laat de medewerker de kinderen weten dat zij belangstelling heeft voor deze zaken, waarmee zij een veilige sfeer creëert waarin kinderen zich vrij voelen om hun belevenissen te delen.

De pedagogisch medewerker bespreekt met de kinderen over de mogelijkheden en de gevaren van internet. Daarbij wordt gesproken over:

- Respectvol gedrag.
Er wordt uitgelegd dat je elkaar op internet, net als in het echte leven, respectvol hoort te behandelen.
- Gevolgen gedrag.
Kinderen leren dat je al snel geen controle meer hebt over wat je hebt geplaatst op internet doordat alles op het internet zo snel gedeeld kan worden. De pedagogisch medewerker legt uit hoe dit werkt, en wat de gevolgen kunnen zijn als je iets plaatst waar je later spijt van hebt.
- Betrouwbaarheid informatie.
Niet alles dat op internet staat is waar en betrouwbaar. Kinderen wordt geleerd om hier goed over na te denken als zij iets opzoeken, om meerdere sites te raadplegen en bij twijfel om hulp te vragen.
- Bedrog.
De pedagogisch medewerker maakt kinderen bewust van het feit dat mensen zich op internet makkelijk anders voor kunnen doen, en dat ze hier voorzichtig mee moeten zijn. Het geven van persoonlijke gegevens is daarom nooit een goed idee.
- 18+ websites.
Er wordt uitgelegd waarom we niet willen dat kinderen zoeken naar 18+ websites. Deze sites zijn op volwassenen gericht en kinderen komen hier in aanraking met

dingen die zij nog niet kunnen begrijpen en in een context kunnen plaatsen. Er wordt begrip getoond voor dat deze sites spannend lijken, maar aangegeven dat deze echt niet geschikt voor kinderen zijn. Wanneer blijkt dat er wel interesse is om over bijvoorbeeld seksualiteit te praten dan zoekt de pedagogisch medewerker in overleg met ouders een manier om dit te bespreken die bij de leeftijd van de kinderen past.

Bij oudere kinderen die zelfstandig een computerspel mogen spelen, wordt regelmatig meegekeken en meegepraat over wat er gebeurt. De pedagogisch medewerker houdt daarbij ook zicht op wat het spel doet met de emoties van kinderen. Op onze bso maken wij gebruik van een tv, een Wii. Over het gebruik hiervan hebben wij verschillende afspraken;

Televisiegebruik:

- de frequentie van het gebruik van een televisie/dvd-speler wordt alleen gebruikt tijdens een vakantie-activiteit als er een speelfilm bekeken wordt. De bso is niet aangesloten op de kabel en kan dus geen gewone zenders ontvangen. Bij uitzondering wordt er een korte film gekeken aan het einde van de dag.
- Afspraken over het type filmpjes dat bekeken wordt voor de verschillende leeftijden:
  - Het sluit aan bij de belevingswereld van kinderen,
  - Het programma behandelt gevoelsonderwerpen die belangrijk zijn voor het kind,
  - Er komen geen geweldsscènes in voor,
  - De personages/karakters spreken de kinderen aan.

Het gebruik van de Wii:

- Er mogen 2 kinderen samen op de spelcomputer, Andere kinderen mogen gaan spelen en kunnen zich bij de pedagogisch medewerker aangeven als zij ook op de Wii willen.
- Het aanbod van spelletjes is vooraf door de pedagogisch medewerker gekozen en passend bij de leeftijd van het kind
- Afspraken over tijdsduur : 4-6 jaar: 15 min, 6 – 13 jaar: 30 min,
- De plaats van de spelcomputer: op een bewust gekozen plek met toezicht,
- Het meenemen en gebruiken tijdens de opvang van DS, mobiele telefoons, tablets, e.d. is op eigen verantwoording. Verder gelden de afspraken zoals hierboven.

Kinderparticipatie

Kinderparticipatie maakt de bso tot een leefgemeenschap van kinderen en pedagogisch medewerkers. Ze werken samen aan een fijne bso. Het gaat er daarbij niet in de eerste plaats om de wensen van de kinderen centraal te stellen, het gaat er veel meer om de kinderen medeverantwoordelijk te maken. Samen nadenken, rekening houden met verschillende wensen en posities, een mening formuleren en naar elkaars ideeën luisteren: kinderparticipatie is een kans voor alle kinderen om zich het democratisch gedachtegoed eigen te maken en dat ook in andere situaties toe te passen. Het leidt tot functioneren in verbondenheid met anderen.

Randvoorwaarden

- Het team heeft een visie over kinderparticipatie en werkt in de geest van die visie.
- De pedagogisch medewerker heeft een participerende houding.

Pedagogisch handelen

De pedagogisch medewerker zorgt dat de kinderparticipatie afgestemd is op de leeftijd en behoefte van het kind. Voor jonge kinderen vindt kinderparticipatie bijvoorbeeld plaats door doe-activiteiten (foto's, tekeningen, spelvormen) en er wordt rekening gehouden in de vorm van kinderparticipatie met doeners en praters. Er wordt aangesloten bij de ervaringen van kinderen, sommige kinderen zijn gewend om thuis overal over mee te praten, anderen niet. De tijdsduur van een overleg wordt aangepast aan wat kinderen prettig vinden.

Pedagogisch medewerkers betrekken kinderen en laten kinderen meepraten over groepsregels, inrichting en spelmaterialen, activiteitenprogramma tijdens schoolweken en vakantieweeken en eten en drinken.

Voor het bepalen van de thema's en het vakantieprogramma wordt altijd gebruik gemaakt van kinderopparticipatie. Kinderen mogen (mee) kijken in het programma DoenKids en activiteiten en thema's kiezen die zij graag willen doen. De kinderen hebben uiteraard ook inspraak op het dagelijkse gebeuren. Denk hierbij aan het tijdstip waarop ze iets willen drinken of eten; de activiteiten die ze willen doen etc.

Bij Smallsteps Jippo worden er regelmatig kindervergaderingen gehouden waarin we met elkaar bespreken wat we missen, willen veranderen en houden elkaar aan onze afspraken. Zowel kinderen als pedagogisch medewerkers of locatiemanager.

Opgang tijdens vakantie

Tijdens de schoolvakanties komen de kinderen hele dagen naar de bso. Het dagritme is dan ook anders dan op de middagen tijdens de schoolweken. Hieronder geven we een aanvulling op de momenten voor de schoolweken die hierboven zijn omschreven.

Binnenkomst en halen

Tijdens de vakantie worden de kinderen gebracht en gehaald door de ouders. Bij het brengen zorgt de pedagogisch medewerker voor veiligheid en geborgenheid door voor elk kind en elke ouder aandacht te hebben, elk kind en ouder krijgt het gevoel gezien te zijn. Ouders zijn geïnformeerd over de praktische afspraken bij het binnenkomen (wel of niet schoenen uit, waar leg je de spullen van het kind), en zijn bekend met de manier waarop wordt overgedragen (mondeling, schriftelijk, op een informatiebord). Er zijn afspraken over de onderlinge overdracht tussen medewerkers.

Tafelmoment

Tijdens de vakantie wordt er ook geluncht met de kinderen. Aanvullend op het tafelmoment tijdens de schoolweken, hanteren wij de volgende (pedagogische) uitgangspunten tijdens eetmomenten:

- Het handelen van de pedagogisch medewerker is gericht op het kind en ontspannen laten verlopen van de maaltijden. Dit betekent dat gezelligheid voorop staat en meer aandacht krijgt dan het volgen van regels of afspraken. Macht en dwang worden nooit gebruikt in relatie tot voeding.
- Tijdens eetmomenten hanteren wij het principe van 'pedagogisch mee-eten': de pedagogisch medewerker eet hetzelfde en evenveel als de kinderen en geeft zo het goede voorbeeld. Tijdens hun lunchpauze eten medewerkers hun eigen lunch.
- De pedagogisch medewerkers zit met de kinderen aan tafel, voert gesprekken met kinderen en stimuleert kinderen om op elkaar te reageren. Op deze manier worden de maaltijden situaties waarin kinderen als vanzelf sociale vaardigheden oefenen. De pedagogisch medewerker geeft hierin het goede voorbeeld.
- Natuurlijk kan het niet altijd alleen maar gezellig zijn aan tafel. Kinderen hebben ook wel eens last van elkaar of storen elkaar. De pedagogisch medewerker benoemt dan de gevoelens van kinderen en helpt hen om de ander iets te vragen.
- Kinderen krijgen de gelegenheid om te helpen met tafel dekken. Kinderen worden gestimuleerd om zoveel mogelijk zelf te kiezen (zoals beleg) en te doen (zoals brood pakken, smeren en inschenken) en krijgen complimentjes voor hun pogingen.
- Maaltijden variëren in lengte afhankelijk van de behoefte van kinderen. Kinderen die het moeilijk vinden om lang stil te zitten mogen alvast van tafel als zij klaar zijn.
- De aangeboden voeding is conform de richtlijn 'Voeding en beweging'.

Spelen en leren

Gedurende de hele dag is er een afwisseling in vrij spel, activiteiten, binnen en buiten spelen. Samen met de kinderen is er een vakantieprogramma gemaakt waarbij dezelfde randvoorwaarden en hetzelfde pedagogisch handelen geldt als tijdens de schoolweken. Zo zijn ook deze activiteiten niet verplicht, is er altijd een alternatief voor een kind dat niet mee kan of wil met een uitstapje en is er een balans in de soort activiteiten.

Als er tijdens een vakantiedag een uitstapje plaatsvindt, gebeurt dit volgens het protocol Uitstapjes.

Deel 3 Kwaliteitsborging

Het borgen van kwaliteit

Op onze bso's wordt dagelijks gestreefd naar het leveren van een zo groot mogelijke kwaliteit. Binnen elke divisie is een kwaliteitsmanager werkzaam die ondersteuning biedt aan de verschillende locaties t.b.v. de kwaliteit op het gebied van pedagogiek, veiligheid en gezondheid.

Op verschillende manieren is aandacht voor kwaliteit:

Inspectie Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen

De GGD inspecteert in opdracht van de gemeente jaarlijks alle locaties of er kwalitatief goede kinderopvang wordt geleverd. Hierbij wordt gekeken of er voldaan wordt aan de kwaliteitseisen op het gebied van ouderinspraak, personeel, veiligheid en gezondheid, accommodatie en inrichting, groepsgrootte en beroepskracht-kind-ratio, pedagogisch beleid en pedagogische praktijk en klachten. De locatiemanager stuurt de oudercommissie het definitieve inspectierapport, voor ouders is het rapport inzichtelijk middels de website van de locatie.

Deskundigheidsbevordering

Elk jaar wordt er een opleidingsplan opgesteld voor locatiemanagers en pedagogisch medewerkers. Er zijn trainers in dienst, die door het hele land trainen op pedagogische onderwerpen. Daarnaast maken pedagogisch medewerkers gebruik van een digitale omgeving, die we 'Smallsteps wiki' noemen. Dit is een online platform voor achtergrondinformatie rondom ontwikkeling van kinderen, protocollen en werkwijzen en waar pedagogisch medewerkers op elk moment van de dag toegang toe hebben via locatie- of privé-apparaten.

Ook de locatiemanager draagt zorg voor de deskundigheidsbevordering van de pedagogisch medewerkers. Dit gebeurt middels diverse overlegvormen, waarin pedagogische onderwerpen en protocollen jaarlijks terugkeren.

Aandacht voor pedagogische kwaliteit

Jaarlijks wordt er plan gemaakt waarin o.a. aangegeven wordt welk pedagogische aandachtspunten aan bod komen. Deze worden uitgewerkt, geëvalueerd en bijgesteld waardoor er cyclisch gewerkt wordt aan het verbeteren van de pedagogische kwaliteit.

Pedagogisch coaches

Wij werken met interne pedagogisch coaches op de bso. De pedagogisch coaches zijn pedagogisch medewerkers met een uitbreiding van uren en takenpakket. Naast hun werk met de kinderen op hun eigen locatie worden zij op alle locaties in een divisie ingezet om collega's te coachen op het pedagogisch handelen. Door samen te observeren en te reflecteren op de dagelijkse praktijk van de interactie met kinderen krijgt elke medewerker de kans om zich te ontwikkelen op zijn/haar eigen unieke wijze.

Protocollen

Naast dit pedagogisch beleid zijn er protocollen, handreikingen of richtlijnen opgesteld om de veiligheid en gezondheid van de kinderen op de locatie te waarborgen. Hieronder worden de belangrijkste genoemd, deze zijn in te zien via de locatiemanager.

Voeding en beweging

Wij volgen de richtlijnen van het voedingscentrum bij de maaltijden en tussendoortjes. De afspraken rondom voeding zijn vastgelegd in de richtlijnen voeding en beweging. Hierdoor kunnen medewerkers de juiste voedselkeuze maken en voldoende bewegingsactiviteiten aanbieden aan kinderen die de opvang bezoeken. Voor traktaties en feesten is een handreiking opgesteld. De richtlijn en traktatietips zijn inzichtelijk via de website van de locatie.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Binnen onze kinderopvang wordt gewerkt met de 'Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' die is ontwikkeld voor de kinderopvang. Deze meldcode voldoet aan de door convenantpartijen opgestelde criteria. De meldcode is inzichtelijk via de website van de locatie.

Zorgkinderen

Het kan zijn dat bij de aanmelding of bij het intakegesprek met ouders naar voren komt dat er extra begeleiding voor het kind nodig is. Er wordt voor de plaatsing zorgvuldig gekeken naar de mogelijkheden op de locatie. We gaan met de ouders en eventuele andere (externe) betrokkenen in overleg om te kijken of de opvang op de locatie past binnen onze mogelijkheden en aansluit bij wat het kind nodig heeft. We streven er naar om voor elk kind een opvangklimaat te creëren waarbinnen het zich optimaal kan ontwikkelen. Om ervoor te zorgen dat we continu aansluiten bij de behoefte van het kind stellen we een plan van aanpak op waarin we de opvang evalueren zodat we tijdig afspraken kunnen bijstellen. Wij werken samen met lokale opvoedinstanties en/of zorginstanties die we in samenspraak met ouders kunnen inschakelen om met ons mee te kijken.

Tijdens de opvangperiode kunnen er zorgen ontstaan over het gedrag of de ontwikkeling van een kind. Deze zorgen worden door de pedagogisch medewerkers met ouders besproken zodat er samen gekeken kan worden wat nodig is voor het kind. Daarnaast bespreekt de pedagogisch medewerker de zorg rondom een kind altijd met de locatiemanager, dit kan bijvoorbeeld tijdens een groepsoverleg of een individueel overleg. Dit gebeurt meestal a.d.h.v. een ingevuld observatieformulier, ingevuld door de pedagogisch medewerker. Daarnaast kan de kwaliteitsmanager geraadpleegd worden voor het beantwoorden van vragen en ondersteuning bij observaties.

In verschillende gemeentes zijn er samenwerkingsverbanden tussen kinderopvangorganisaties en organisaties voor jeugd- en opvoedhulp. Binnen deze initiatieven worden pedagogisch medewerkers ondersteund in de begeleiding van een kind. Daarbij is het ook van belang om de zorg van de ouders en de opvang met elkaar af te stemmen. Zo ontstaat voor het kind de juiste balans en kan het vaak gebruik (blijven) maken van de reguliere opvang.

Op de sociale kaart van de locatie staan alle externe instanties vermeld met wie wij kunnen samenwerken als wij vragen hebben over kinderen. Ook kunnen we ouders naar deze instanties verwijzen zodat zij daar hun vragen kunnen stellen en via deze instanties de nodige zorg kunnen ontvangen.

We hebben een protocol signaleren zorgkinderen dat de pedagogisch medewerker helpt bij het proces rondom de zorg voor een kind.

Risico inventarisatie veiligheid en gezondheid

De locatiemanager neemt elk jaar een risico inventarisatie af op het gebied van veiligheid en gezondheid. Op basis hiervan wordt gekeken welke aandachtspunten er zijn op een locatie. Er wordt door de locatiemanager een plan van aanpak gemaakt. Vanuit deze inventarisaties worden er werkafspraken opgesteld voor de locatie.

Uitstapjes

Dit protocol bevat een standaardwerkwijze om de risico's rondom veiligheid van kinderen bij uitstapjes te beperken.

Toediening geneesmiddelen

Hier wordt de werkwijze bij zieke kinderen en medische handelingen op het kinderdagverblijf beschreven. Dit protocol volgt de richtlijnen van de wet BIG. Deze werkwijze is in te zien via de website van de locatie.

Omgaan met pestgedrag

Dit protocol geeft richtlijnen voor het voorkomen van- en het omgaan met pestgedrag op de bso's binnen onze organisatie.

Samenwerking met ouders

De samenwerking met ouders is gezien het belang voor de emotionele veiligheid en het welbevinden van het kind erg belangrijk. Goed contact en regelmatig overleg tussen ouders en kinderopvang is dus onontbeerlijk.

Oudercommissie

Alle kindercentra beschikken over een oudercommissie. Deze overlegt een aantal keer per jaar met de locatiemanager over het interne beleid op het kinderdagverblijf. Het gaat daarbij om zaken als de uitvoering van het pedagogisch beleidsplan, voedingsaangelegenheden en de Risico-Inventarisatie Veiligheid en Gezondheid (RI) . De oudercommissie heeft op deze zaken adviesrecht. Daarnaast is de oudercommissie soms betrokken bij het organiseren van ouderavonden en feesten.

In de oudercommissie zitten ouder(s)/verzorger(s) van Smallsteps Jippo en Smallsteps Dikkertje Dap. De oudercommissie vergadert ongeveer eenmaal in de acht weken, de locatiemanager is hierbij aanwezig. Van de vergaderingen wordt een notulen gemaakt. Alle ouders krijgen deze via de mail toegestuurd. Tevens is deze te vinden in de centrale hal van de buitenschoolse opvang of van het dagverblijf. Regelmatig wordt er een nieuwsbrief vanuit de oudercommissie geschreven en verstuurd via de mail.

Klachtenprocedure

Een goede en zorgvuldige klachtenprocedure is in ieders belang. Wij hebben daarom een interne en externe klachtenprocedure voor ouders opgesteld, die via de website beschikbaar is voor ouders of opgevraagd kan worden bij de locatiemanager. Hoewel een klacht altijd direct ingediend kan worden via het formulier op de website, raden wij ouders in het algemeen aan om situaties, waarover zij niet tevreden zijn, te bespreken op de plaats waar de klacht zich afspeelt en/of met de persoon om wie het gaat. Dat kan een pedagogisch medewerker, een locatiemanager of iemand van de klantenservice zijn. Een rustig gesprek kan vaak al veel oplossen. Zijn ouders na deze eerste stap niet tevreden, dan kunnen zij alsnog een klacht indienen.

Klachten kunnen ook altijd direct worden voorgelegd aan de geschillencommissie. Wij zijn aangesloten bij de Geschillencommissie Kinderopvang.

Klanttevredenheidsonderzoek

Om onze dienstverlening voortdurend te kunnen toetsen en te verbeteren houden wij met enige regelmaat een klanttevredenheidsonderzoek. Daarnaast wordt ouders op verschillende momenten gedurende de opvang van een kind gevraagd om hun bevindingen, meestal vanuit de bso waar het kind geplaatst is.

Vertrouwenspersoon

Voor ouders die advies willen inwinnen alvorens een klacht neer te willen leggen of wanneer niet duidelijk is bij wie de klacht neergelegd moet worden, is een vertrouwenspersoon aangesteld. Deze vertrouwenspersoon is in dienst van Smallsteps, maar is werkzaam binnen een andere divisie van de organisatie, waardoor een onafhankelijk advies kan worden gegeven. De contactgegevens van de vertrouwenspersoon zijn te vinden op de website.

Voor meer informatie rondom al deze zaken kunnen ouders bij de locatiemanager van de locatie terecht.

Personeel

Vaste pedagogisch medewerkers

Elke groep beschikt over vaste en vertrouwde pedagogisch medewerkers. Bij afwezigheid door vakantie en/of ziekte worden zij zoveel mogelijk vervangen door collega's of bekende invalkrachten. Ook in de vakantieperiode is minimaal 1 vaste pedagogisch medewerker

aanwezig op de groep. Alle medewerkers, inclusief invalkrachten, beschikken over een erkend diploma voor het werken in de kinderopvang en een verklaring omtrent gedrag. Ouders worden via de nieuwsbrief geïnformeerd over wijzigingen m.b.t. personeel.

Opleidingseisen

De kwalificatie-eisen voor pedagogisch medewerker kinderopvang en buitenschoolse opvang liggen vast in de cao-kinderopvang. De opleidingen die daarin voor de kinderopvang (0 tot 4 jaar) worden genoemd zijn automatisch ook toereikend om op de buitenschoolse (4 en met 12 jaar) te werken. Daarnaast worden er in de cao opleidingen genoemd die specifiek geschikt zijn om te werken op een bso. Voor deze opleidingen geldt dat deze ontoereikend zijn om in de kinderdagopvang te werken.

Beroepskrachten in opleiding, stagiaires en vrijwilligers

Wij bieden beroepskrachten-in-opleiding en stagiairs graag de mogelijkheid om beroepservaring op te doen. Het aandeel van het aantal beroepskrachten-in-opleiding en stagiairs dat formatief wordt ingezet is niet groter dan een derde van het personeelsbestand aan pedagogisch medewerkers op een kindercentrum. Daarnaast kunnen beroepskrachten-in-opleiding en stagiaires boven-formatief worden ingezet, als extra ondersteuning. De voorwaarden waaronder zij mogen worden ingezet als pedagogisch medewerker zijn in de cao uitgewerkt.

De taken van de beroepskrachten-in-opleiding en stagiairs (studenten) hangen af van de opleiding die ze volgen (PW 3 en 4), het jaar van de opleiding en de stage-ervaring die ze al hebben opgedaan.. Er is een opbouw in de soort taken en de verantwoordelijkheden, behorend bij het beroep van pedagogisch medewerker: de verzorging en ontwikkeling van het kind en de groep.

De taken worden uitgevoerd onder begeleiding en verantwoording van een pedagogisch medewerker. De begeleiding van de student vindt plaats middels het geven van feedback tijdens het uitoefenen van de taken en het voeren van begeleidingsgesprekken waarin geëvalueerd wordt en afspraken gemaakt worden over de taken en verantwoordelijkheden voor de komende periode. Hierin is uiteraard plaats voor de opdrachten vanuit de opleiding. De stagebegeleider is een ervaren beroepskracht.

Eerste en tweedejaars studenten worden ingezet op een vaste groep. Dit in verband met de ontwikkelingsfase van de student. Derdejaars studenten kunnen op meerdere groepen (wel op dezelfde locatie) worden ingezet. Het inzetten van een derdejaars student op meerdere groepen is ter beoordeling aan de locatiemanager. Voor specifieke informatie over het leertraject van de opleiding op deze locatie: zie stagewerkboek, op te vragen bij de locatiemanager.

Op onze locatie werken we niet met vrijwilligers die formatief worden ingezet. Wel werken we met vrijwilligers als extra ondersteuning.

Ondersteuning op de locatie

Op onze locatie werken niet alleen de pedagogisch medewerkers en de locatiemanager. Zij worden op allerlei gebied ondersteund door specialisten, zoals op het gebied van HRM, kwaliteit, huisvesting, financiën. De locatiemanager wordt ondersteund door de divisiedirecteur, waarmee regelmatig overleg plaatsvindt.

Leidinggevenden

Binnen onze organisatie kennen we twee leidinggevende functies die elk op hun eigen niveau verantwoordelijk zijn voor deze locatie:

- De locatiemanager heeft de dagelijkse leiding over de bso. In sommige situaties geeft de locatiemanager leiding aan meerdere locaties. De locatiemanager is het eerste aanspreekpunt. De locatiemanager functioneert onder verantwoordelijkheid van een divisiedirecteur. De gegevens van de locatiemanager en haar bereikbaarheid hangen voor ouders inzichtelijk op de locatie.

- De divisiedirecteur is verantwoordelijk voor meerdere locaties en stuurt de desbetreffende locatiemanagers aan.

Verhuur ruimte aan externe partijen

Wij verhuren ruimte aan de Praatmaat Groep. Met ingang van 1 september 2015 werken wij samen met Logopedie. Zij zijn gevestigd in de ruimte waar ook Atelier Zus en Suus gevestigd is. Zij vangen hier kinderen op de maandag en donderdag en in overleg op de dinsdag.

Kinderen die van buitenaf komen op het spreekuur zullen gebruik maken van de ingang bij BSO Jippo op dagen wanneer de BSO kinderen op school zitten.

Er is een wachtkamer gecreëerd in de tweede ruimte (bij binnenkomst van BSO Jippo direct links) d.m.v. een schuifdeur wordt deze ruimte afgesloten.

Wanneer deze kinderen/ouders aan de beurt zijn komen zij binnen bij Logopedie d.m.v. de tussendeur tussen deze twee groepen.

Wanneer er 3+ kinderen worden opgevangen in de eerste ruimte van de BSO zal ook bij deze ruimte een schuifdeur gesloten worden om zo alles goed gescheiden te houden. Na 3 uur worden er geen kinderen meer in de wachtruimte opgevangen, deze ruimte is dan weer bedoeld voor het opvangen van kinderen voor de BSO. Intern kunnen kinderen ook gebruik maken van logopedie wanneer dit nodig is. Dit gaan altijd in overleg met de ouder. Wij zullen nooit ongevraagd een kind meenemen om te laten testen.

Wanneer ouders behoefte hebben aan een oriënterend gesprek bij logopedie omdat er vragen/twijfels zijn bij spraak. Kan er een afspraak gemaakt worden via de locatiemanager. Heeft een kind een behandeling nodig dan kunnen wij vanuit Dikkertje DAP en/of bso Jippo dit in overleg ook met de ouders verzorgen

Nawoord

In dit pedagogisch beleid hebben wij omschreven wat onze visie is op buitenschoolse opvang en hoe deze is uitgewerkt in pedagogische doelen. Vervolgens hebben we aangegeven hoe wij die doelen willen bereiken, waarbij de pedagogisch medewerkers een essentiële rol vervullen.

Ook hechten wij veel waarde aan het contact en de samenwerking met ouders. Wij beiden houden ons immers bezig met de opvoeding en verzorging van het kind. Dit leidt tot een gedeelde verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling, het welbevinden en de betrokkenheid van het kind.

Het pedagogisch beleid wordt elk jaar geëvalueerd. Ontwikkelingen in de maatschappij, nieuwe inzichten of signalen vanuit de kindercentra kunnen aanleiding zijn dit beleid te wijzigen. Het beleid wordt vastgesteld door de directie van Smallsteps; oudercommissies hebben adviesrecht over aanpassingen in dit beleid.

Literatuur

- Oudercommissiereglement Smallsteps;
- Personeelsbeleid Smallsteps;
- CAO kinderopvang 2016-2017;
- Convenant Kwaliteit Kinderopvang 2013;
- Wet Kwaliteit Kinderopvang en Peuterspeelzalen:
http://wetten.overheid.nl/BWBR0017017/geldigheidsdatum_05-07-2012
- Regeling Kwaliteit Kinderopvang en Peuterspeelzalen 2012:
http://wetten.overheid.nl/BWBR0031613/geldigheidsdatum_01-02-2013#Opschrift
- Ontwerpbesluit tot het stellen van eisen aan de kwaliteit van de kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk (Besluit kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzaalwerk)
- BKK, Fukkink, R. (eindredactie) (2017) – Pedagogisch curriculum voor het jonge kind in de kinderopvang – Bohn Stafleu van Loghem, Houten
- IJzendoorn, M.H. van, Tavecchio, L.W.C, Riksen-Walraven, J.M.A. van (2004) – De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang – Boom, Amsterdam.
- Hoex, J., Kwok, S.(2009) - Pedagogische kwaliteit op orde – Nederlands Jeugd Instituut, Utrecht.
- Schreuder, L., Boogaard, M., Fukkink, R., Hoex, J.(2011) - Pedagogisch kader kindercentra 4 – 13 jaar – Reed Business, Amsterdam.
- Keulen van, A. van, Singer, E. (2012) Samen verschillend. Pedagogisch kader diversiteit in kindercentra 0 – 13 jaar – Reed Business, Amsterdam.
- Singer, E. (2015) Speels, liefdevol en vakkundig – SWP, Amsterdam.
- NJI factsheets over media-opvoeding:
<http://www.nji.nl/nl/Mediaopvoeding-Praktijk/Toolbox-Mediaopvoeding-Media-Gewoon-opvoeden>
- Delfos, M. (2013) Virtuele ontwikkeling van de jeugd – SWP, Amsterdam.
- Keulen van, A. (2013) Jonge burgers – SWP, Amsterdam
- Keulen van, A. (2013) Denk groot, doe klein! – SWP, Amsterdam
- Zwiep, C. (2014) Seksuele ontwikkeling – SWP, Amsterdam